

בס"ד

בעין טובה

בענין שמירת העיניים ועניני קדושה

במשנת מרן הגר"ח מואלוז'ין זיע"א

ומרנן הגרי"ס והחזו"א והקה"י ועוד גדולי עולם

עם תשובה ממרן הגר"ח קניבסקי שליט"א

דברי מרן הגר"ח מואלוז'ין זצוק"ל

דעת מרן הגר"י מסלנט זיע"א

דעת מרן החפץ חיים זיע"א

הלכה למעשה בענין שמירת העינים

דעת מרן בעל הקה"י זצוק"ל

דברי מרן הגרמ"י לפקוביץ זצוק"ל

מכתב ממרן הגר"ח קניבסקי שליט"א

דברי הג"ר יעקב משה הלל שליט"א, ובסופו הצטרפו כל גדולי ישראל

בגנות העצבות

מעשה ממרן הגרי"ש אלישיב זצוק"ל

פרק הדרכה

מכתב מהגה"צ ר' שלום שבדרון זצ"ל בענין "פרומר יצה"ר"

העתקה מדברי מרן הגרי"ס והקה"י זצוק"ל

הקדמה

ראיתי שלאחרונה נקטו כמה צעירים בפירסום בחוצות בחיזוק בענינים אלו. לכן אמרתי להביא כמה דברים מגדולי ישראל שלא כל כך מפורסמים, כי באמת מי שמתעסק עם בחורים יודע, כי לא לחינם מרנן זצוק"ל ושליט"א שתקו בנושאים אלו, כיון שבנושאים אלו יכולים לקלקל הרבה יותר ממה שמרויחים!! (אולם אינני יכול לפרט כאן מה יכול להגרם עי"ז¹). ורק אוכל לומר בקצרה, שזה יכול להגיע **לבעיות נפשיות חמורות מאד**, וגם יש בזה סכנה רוחנית, שאכמ"ל. ונאמנים עלינו דברי מרן הגרמ"י לפקוביץ זצוק"ל שאמר (בדרכי החיים ח"א עמ' מ"ו) במילים קצרות "שאפשר לקלקל יותר מאשר לתקן".

וכבר הזהיר ע"ז מרן הקה"י זצוק"ל:

"בחורים לא יקראו כלל בענינים אלו של קדושה - כי כל זה רק יגרה ח"ו"².

אמנם יש להעיר שלא באתי להתיר יותר מן הדין, אבל באתי להדגיש את מה שמותר מצד הדין, ומה שאמרו והדריכו אותנו רבותינו בענין הזה. וכשדנים על "חומרות והידורים", צריך לדעת שמדובר בחומרות והידורים, וגם צריך לדעת מה הן התוצאות, כי הצעירים אינם יודעים כלום מתוצאות הדברים, ובשביל זה צריך לחקור אצל המבינים - אנשים שמתעסקים שנים רבות עם בחורים ומכירים מקרוב את כל התוצאות, ולהתייעץ עמם בענין הזה, כי זה חומרא שסופו מכשולים גדולים עד מאד, וכל דין שאתה דן תחילתו להחמיר וסופו להקל - אינו דין. (גמ' פסחים דף כ"ז). וכ"ש חומרות. ולא כל חומרא שוה כל מחיר. וכבר כתב מרן הגר"ח קניבסקי שליט"א (בקונטרס "אל תהי צדיק הרבה" שיצא לאור לאחרונה) שצדיק שלא במקומו **זהו רשע ורוצח**. (ועי' יומא דף כ"ב ע"ב). וראה עוד מש"כ בפרק הדרכה.

וראה מש"כ בהערה בענין גדרים וסייגים³.

¹ מי שנחוץ לו לדעת, ילך לשאול אנשים שעוסקים עם בחורים, מה הם התוצאות העלולות לקרות, כי הם יודעים היטב מה התוצאות.

² ראה העתקה מהספר אורחות רבינו הקה"י ח"ה עמ' קע"ו בסוף הקונטרס.

³ **בענין גדרים וסייגים**, אמרו חז"ל באבות דר"נ פרק א' "מכאן אמרו אע"פ שצריך אדם לעשות סייג לדבריו לא יעשה הסייג מרובה על העיקר שא"כ אין יכול לעמוד". מכאן אמרו אל יוסיף אדם על דברים ששומע. ר' יוסי אומר: טוב עשרה טפחים ועומד, ממאה אמה ונופל:

וכתב ר' ירוחם ממיר בדעת תורה בראשית עמ' י"ט כי ז"ל: אגלה לכם "סוד גדול" מרוב אהבה שיש לי לכם, החובה"ל מבאר מענין תוספות על המצוות, שאינו ראוי להוסיף סתם גדרים וסייגים. ואף שגדרים וסייגים אינם נכנסים תחת איסור בל תוסיף מ"מ רואים שהחובה"ל אין רוחו נוחה מענין של תוספות, ואומר שרק לצדיקים וחסידיהם הוא ראוי.

וביאור הדברים שרק אם האדם מרגיש בנפשו שהתורה אינה עליו כמשא אז יכול להוסיף, ואם לאו הרי יוכל להיות שאדברה מה שמוסיף על התורה, מזה גופא **תיעשה התורה עליו "כמשא", ואז "סכנתו גדולה"** לפרוק מעליו כל עול התורה. חז"ל יראו מאוד מזה שהתורה לא תיעשה על האדם כמשא.

וזהו ביאור דברי חז"ל ירושלמי (נדרים ט' א') שאמרו "לא דייך במה שאסרה תורה" וכי', חוה הוסיפה על הציווי לפיכך באה לידי גרעון, כי אחר שהציווי נעשה עליו למשא אז משליך מעליו אף העיקרים, וזהו

לפעמים היצר הרע מביא לאדם מצוות (או חומרות)

כתב בספר חפץ חיים על התורה (עמ' ר')

על הפסוק "והשטן עומד על ימינו לשטנו".

שהיצר הרע יכול לבא אל האדם ולפתות אותו

לעשות מצוה בשביל להמשיכו מן המצוה אל

העבירה,

ועל האדם לרדת לסוף דעתו ולהזהר ממנו בתכלית

הזהירות,

ומצוה שהיצה"ר מפתנו לעשותה עבירה כרוכה

בה,

וצריכים לברוח ממנה כמו מי שבורח מן הדליקה.

עכ"ד הנפלאים.

וכתב באגרות דעת מהגה"צ ר' ישראל אלי' וינטרוב זצוק"ל (אגי ע"ט):

יש יותר סכנה ביצה"ר המתלבש בלבוש ת"ח.

וההבחנה הוא רק מהתוצאה שיבוא מסערת נפש הזה,

ובו תיבחן הכל. עכ"ל.

הסכנה הכרוכה בתוספות וכל זה מדרכי היצר. עכ"ל.

וכתב הכלי יקר (דברים פ"ד) על הפסוק לא תוסיפו ולא תגרעו, פי', לא תוסיפו ואז ממילא לא תגרעו, הא "כל המוסיף גורע", כי מאן דעביד הא נפיל בהא, והוא כמו נתינת טעם על לא תוסיפו.

דברי מרן הגר"ח מואלוז'ין זצוק"ל

כתב ב"כתר ראש" למרן רבינו הגר"ח מואלוז'ין
זצוק"ל⁴:

הסתכלות עריות ושיחתן.

אמר הגר"ח זה הכלל כל מה שיגדור את עצמו
ויפרוש מראיה, אח"כ אם יראה ויביט יבער בו היצר
כאש,

אלא כשדעתו לילך לשוק יתפלל ויבקש רחמים לבל
יכשל ח"ו בשום נדנוד חטא והרהור עבירה ר"ל⁵.

[וגדר האיסור ראה כאן בהערה, ובדברי המשנ"ב שהובא לקמן
בדברי מרן הח"ח].

ועיי"ש באות קל"ד שכתב רק אם בא מחמת ראיית ערוה או
הרהור - חטא הוא⁶.

וגם אין להרעיש כל כך כי זה רק התגלות המחשבה לחוץ,

וכי"ש שמדאגה - יוכל לבוא עוד יותר לזה ח"ו!!.

עוד כתב שם (באות קל"ו) מחשבה רעה גם הראשונים לא

ניצלו מזה!⁷. וכמו שאמרו חז"ל בגמרא ב"ב דף קס"ד: ג'י

דברים אין אדם ניצול מהן בכל יום וכו'.

ואם מסיח דעתו מן המחשבה הרעה - בזו כופה הסטרא

אחרא.

ואם מחשב בה - זו רעה חולה ר"ל.

⁴ (בסידור הגר"ח אות קל"ה).

⁵ ובנוסח ר' יוסף זונדל מסלאנט יש קצת שינוי וז"ל: יבקש רחמים תחילה, וזה הכלל כל מה שיגדור עצמו יותר ויפרוש מראיה ואח"כ יביט יבער בו כאש. והסתכלות פ"י מאריך בראיתן להנאתו, ע"כ אל יפרוש עצמו יותר מדאי.

⁶ ומי"מ ע"י בכתר ראש אות קל"ג ודוק היטב. וע"י בדברי גדולי ישראל לקמן. ואם נזהר, ובכ"ז קרה, ע"י מש"כ מרן הקה"י הבאנו לקמן.

⁷ כתב מרן הקה"י זצוק"ל: מה שמכל דבר קטן בא לידי הרהור, זהו רגיל מאד בהרבה צעירים, והעיקר לעסוק בתורה הק' ובמשך איזו שנים ינצל אי"ה מזה, כי ביטול תורה גורם לכל הרהורים רעים ח"ו. (קס"ו). וראה מש"כ בזה בפרק הדרכה. וע"י קידושין דף ל': "אמר להם הקב"ה לישראל, בני, בראתי יצר הרע ובראתי לו תורה תבלין". וראה מש"כ מרן הקה"י באגרותיו, והבאתי העתק בסוף הקונטרס.

עוד כתב שם (באות קל"ג):

תשובה להנכשל בעוון קרי כמעט בפשע ר"ל

אמר הגר"ח מואלוז'ין זצ"ל:

דכש'עוסק בתורה א"צ לדאוג כלל!⁸

וכזה שאל **מרבו הגר"א זי"ע**, והראה לו רבינו הגר"א מאמר בתיקונים ובספרי מוסר המחמירים מאד בענין הזה וכו', - אבל בסוף המאמר (**בתיקוני זוהר**) נמצא דבר טוב למבין, שכתב אבל אורייתא אורך ימים בימינה וכו' פ"י שמצלת מן המיתה ובשמאלה עושר וכבוד שמצלת מן היסורים קשים כמיתה.

והספרי מוסר לא הביאו זאת.

[ועיי' בביאור הלכה **למרו הח"ח** זיע"א ס"י תקע"א].

דעת מרו הגר"י מסלנט זיע"א

להסיח דעת אפי' מלהצטער ע"ז⁹

ולהסיח דעת בלי לחשוב על המקרים אף שמכוין לש"ש להצטער, ולחפש עצות שימנע ממנו ויסתלק ממנו הר"ר, כי מחשבות אלו עצמם מעוררים הרהורים רעים המביאים לידי כך, אלא להוריד ממחשבת הלב לגמרי, רק להשתדל להיות שקוע במחשבת לימוד התורה. (אמרי דעת להגרמ"י לפקוביץ זצוק"ל ח"א עמ' קי"ג בשם הגרי"ס).

ועיי' בהמשך הקונטרס שהבאתי עוד העתקה ממכתבי מרו הגרי"ס. (ועיי' ש מש"כ שם על סיגופים).

לכן אל תנסה להעמיק ולחשוב כיצד להפטור מהם, כי עצם ההשתדלות

להמנע מהרהורים מגבירה את הרהורים! אם תנסה להלחם בהם אזי עצם

ההתנגדות רק תגביר אותם.

אם כל היום ינסה להלחם במחשבות, ומחפש כל מיני השתדלויות בענין, הוא מזיק לעצמו יותר ממה שעוזר!, הוא חייב להמנע מההתעסקות בזה. ואם הוא מתעסק בזה, הוא ההיפך מגדר של "עושין תשובה", כי הוא גורם להגביר את הרהורים.

כל הסיכום הזה הוא מהרב שלמה הופמן ז"ל - בספר שיחות עם הרב שלמה הופמן - על מודעות והתמודדות¹⁰.

⁸ וראה עוד בהערה 23 מה שהבאתי בשם מרו הגר"ח"ק בשם מרו החזו"א.

⁹ לשון הגרמ"ל באמרי דעת ח"א עמ' ק"ה.

¹⁰ (שיעור 4)

והוסיף ואמר, שכל כך חבל שבחורים לא יודעים את ה"כתר ראש" הנ"ל, ודברי הגרי"ס הנ"ל ועוד.

ועיין עוד מה שהביא שם בספר הנ"ל¹¹.

והנה העתקה ממכתבי מרן הגרי"ס. מהספר קדוש ישראל עמי י"ז.

מכתב מאת א' בדבר תשובה כו' כבר להשיב מרחוק בכלל, והנסיון יעידנו אם אינו מוזיק המחשבות למעשה לא לסור מרע ולא לעשות טוב הרפואה לבלי לשום לב לזה כלל ולא להשקיף אם עדיין לא נרפא המחלה. כי בקשת הרפואה כזה מגריל מחלת המחשבות, כאשר איש אשר יש לו צער ודאגות כל זמן שירצה לרחוף הצער והמחשבה עוד יגדל כפלי כפליים המחשבות.

עמוד מס 25 קדוש ישראל <לר' ישראל סלנטר> ספר זכרון הודפס ע"י תכנת אוצר החכמה

דבר הקרי מקרה לילה הוא המסובב, ויסוד העבירה הוא ההרהור ביום, ואם ההרהור בא מאונס, יש להקל לבלי לחשבו לעון, (עי' עירובין דף י"ח ע"ב, הערת גדול אחד), ואין להעמיק, ולא בהשתדלות מרובה לדחות ההרהורים כי זאת טיבעת נפש האדם כל שמעמיק לדחות איזה רעיון, איזה צער וכיוצא, עוד תתגבר ההתנגדות כנפש האדם להלהיב המזור לאדם, לזאת מריבוי ההשתדלות לדחות ההרהורים יכול להיות שתולד לפעמים סיבה גדולה לחזק ההרהורים.

כן, גם בתפלה העמל הרב לדחות מחשבות זרות מולידים לפעמים סיבה למחשבות זרות, מסיבת טיבעת נפש האדם להתנגדות, והנסיון ברעיון גופני יוכיח הדבר למדי.

ד' ית"ש יוליכנו בדרך הטובים כנפשו הטוב ונפש ידידו הדור"ש

אוצר החכמה ישראל מסלנט

¹¹ ונמצא באוצר החכמה.

דעת מרן החפץ חיים זיע"א

הלכה למעשה בענין שמירת העינים

עיי משנה ברורה סימן ע"ה ס"ק ז' שכתב:

"ראיה בעלמא לפי תומו בלא נהנה שרי". ועיש"ע.

וראה מה שהבאתי בהערה¹². [נעיי קריינא דאגרתא ח"א אגרת קס"ד].

¹² א.ה. והנה מש"כ המ"ב על אדם חשוב, אני שאלתי בבחרותי את הגה"צ רבי שריה דבליצקי זצוק"ל כיצד ללכת ברחוב, וענה: ללכת רגיל עם ראש זקוף, וכשרואים דבר שא"צ לראות, יסב עיניו למקום אחר, והוסיף שזה בהחלט אפשרי. וכע"ז מצאתי בדרכי החיים למרן הגרמ"י לפקוביץ זצוק"ל ח"ב עמ' שלי"ט, וכ"כ בבנתיבות ההלכה עמ' 124 בשמו. ועיי מה שהבאנו לעיל בשם הגר"ח מואלוזין זצ"ל.

ושמעתי ממורה הוראה חשוב שלי"ט"א שלמעשה בחור לא יחמיר בזה כאדם חשוב להמנע אפי' מראיה בעלמא לפי תומו בלא נהנה (וכדכתבתי בשם הגרמ"י"ל והגרש"ד זצ"ל), כיון שאז הוא מתחיל לעשות מזה עסק (בין מדעתו ובין בתת הכרה), וכך הדבר הולך ומתפתח, וברור שיצא מזה נזקים, וממילא יפסיד מזה הרבה יותר, כפי שכתוב מפורש בכתר ראש למרן הגר"ח מואלוזין זצוק"ל (הובא לעיל), והדברים פשוטים וברורים מאד, **כי כך היא המציאות בזמנינו!!!**. ומי שלא שומע, רק ילך ויסתבך בזה, וכמו שאמר הרב שלמה הופמן מפורש. ובודאי שאין ענין להחמיר בדבר שאנו יודעים את תוצאותיו, או שאחרים מעידים לך על תוצאותיו, ואין זה אלא תחכום להתנתק ממרן הגר"ח מואלוזין ומהגר"י"ס ומהמציאות, וזה רק יביא הפסדים ביום ובלילה.

וחבל מאד שבחורים לא יודעים מכל זה!. עכ"ד.

א.ה. ועיי במקור במנחת שמואל עמ"ס ברכות דף נ"ח, שכתב אדם חשוב **"כמו רשב"ג"** ודאי דלא הסתכל אפי' בראיה בעלמא, וכן משמע בירו' דפריך וכי זו דרכו של ר"ג להביט בנשים, משמע לפי שחשוב פריך. (וגם כתב כ"ז בדרך "אפשרי"). עכ"ד. - לכן נראה בודאי שכן ישיבה לא נקרא אדם חשוב לענין זה. והסכים עמי מו"ה).

ועיי ים של שלמה כתובות פ"ב סי' ג' שכתב וז"ל: ונראה דוקא להסתכל קאמר, דומיא דהמסתכל בקשת, שהוא **דרך עיון והבטה**, אבל דרך ראיה בעלמא שרי, אפילו בשאר אשה. ואף שמדברי הרא"ש (סימן ג') נראה, דאפילו ראיה בעלמא בפניה אסור, מכל מקום לא נהירא, דא"כ לא תמצא לעולם מי שיכיר אם היא פנויה אם אשת איש, שיוכל להעיד עליה, ודוקא ת"ח אמרינן בפ' גט פשוט (ב"ב קס"ח) דלא דייק בנשים להכירה, **משמע הא ראייה בעלמא שרי, אפילו לת"ח**, ושאר בני אדם דייקי אפילו להכירה, ואף דת"ח אמרינן התם שאם דייק [דייק], משמע [דלא] משום איסור, אלא שכך היא מנהג, אלמא **דלא אסור אלא דרך הבטה והסתכלות בדמותה, והתבוננות בצורת קלסתירה**, ואפילו במלבושיה אסור כהאי גוונא, כדאיתא בע"ז (כ' ע"ב). וכן כתב הרמב"ן, אסור להביט ביופיה של אשה, והמסתכל אפילו באצבע קטנה של אשה, ונתכוין ליהנות בה כו', משמע כמו שפירשתי. וכו'. ועיי גם בים של שלמה קידושין פ"ד כ"ה על מנהג העולם.

ועיי בית יוסף או"ח סי' רכ"ט שכתב בשם האבודרהם וזה לשונו, נשאל הרא"ש איך מסתכלין בקשת כשמברכין, והא אמרינן שהמסתכל בקשת עיניו כהות, והשיב דאין מסתכל כרואה, כי "המסתכל" מוסיף ומדקדק בהבטתו יותר מהרואה ואסור עכ"ל: ועיי בספר חסידים תנינא לרי' משה כהן בן אחותו של הרא"ש (בסי' צ"ט) שכתב וז"ל: שאלתי את דודי ורבי **רבינו אשר** ז"ל, איך נוקשים כל העולם באיסור הסתכלות בקשת, ענה דודי ואמר לי, כי לשון המסתכל אינו אלא כשמביט בכיוון זמן ארוך למה הוא דומה

וכל זה לא מדובר על מקומות שדרך להיות מכוסה [כגון זרועותיה וכה"ג שאר מקומות הגוף] - עיי"ש במ"ב¹³.

ריבוי דברים בענין שמירת הברית

ריבוי דברים בענין שמירת הברית ג"כ מזיק!! כן אמר מרן הח"ח זיע"א לבנו (דוגמא מדרכי אבי אות ע"ז). ואמר הכלל כמו שכתב הרמב"ם כי אין ההרהור מצוי אלא בלב פנוי מן החכמה וצריך להשיא דעתו לתורה. [א.ה. וזה לשון הרמב"ם סוף הלי איסורי ביאה: אמרו יפנה עצמו ומחשבתו לדברי תורה וירחיב דעתו בחכמה, שאין מחשבת עריות מתגברת אלא בלב פנוי מן החכמה, ובחכמה הוא אומר אילת אהבים ויעלת חן דדיה ירווך בכל עת באהבתה תשגה תמיד].

דעת מרן בעל הקה"י זצוק"ל

"בחורים לא יקראו כלל בענינים אלו של קדושה - כי כל זה רק יגרה ח"ו", ומאוד הזהיר ע"ז. (אורחות רבינו¹⁴)

ועי' בקריינא דאגרתא (ח"א אגרת קס"ו) במהדורה החדשה קיי"ג עיי"ש. וכתב שם שודאי צריך ליזהר עד כמה שאפשר מהסתכלות בנשים ומכל דבר המביא

ולמי ידמהו וישוה, אבל לישא עיניו ולראותה כרגע שפיר דמי. **וכן המסתכל בנשים פי' שמביט בכוונה.** וכו'. ע"כ. וכ"כ בהגהות יעב"ץ (ברכות כ"ד) וז"ל: כל המסתכל וכו', פי' מעיין בהשגחה ובכוונה. עכ"ל. ועי' ג"כ ביוסף אומץ (סי' תע"ד).

ועיין גם בפתחי תשובה באבן העזר סי' כ"א סק"ג מה שהביא בסוגריים את דברי הריטב"א בסוף קידושין.

¹³ א.ה. ומ"מ גם בזה הדבר ידוע **דעל הראיה הראשונה אין מחייבים**, כמו שכתב בעמק דבר (שמות יג טז) דאיתא בירושלמי (סוף פ"א דברכות) ולא תתורו אחרי לבבכם ואחרי עיניכם, ליבא ועינא תרי סרסורי דעבירה ניהו, העין רואה והלב חומד. ואף על גב שהעין רואה תחילה, ולמה כתוב תחילה ולא תתורו אחרי לבבכם, מכל מקום ראייה ראשונה היא יכולה להיות פתאומית, "ואי אפשר להיות נזהר בה", אלא אזהרה היא שלא יהא הלב חומד ויוסיף להביט בעבירה, אלא יסיר עיניו מראות ברע, עכ"ד. [הובא בחשוקי חמד בבא מציעא דף פ"ח ע"ב בשם מרן הגר"ח קניבסקי שליט"א]. ועי' בבראשית רבה (פרשת תולדות פרשה ס"ז ג'), א"ר לוי, ששה דברים משמשין את האדם, שלשה ברשותו ושלושה אינן ברשותו, העין והאוזן וחוטם שלא ברשותו, חמי מה דלא בעי, [רואה מה שאינו רוצה], שמע מה דלא בעי, מריח מה דלא בעי, הפה והיד והרגל ברשותו, וכו'. וכ"כ ברי"ף (במסכת קידושין, דף יג בדפי הרי"ף) שאדם יכול לשלוט על כל איבריו, לבד מעיניו, שאינם ברשותו.

¹⁴ ראה העתקה מהספר אורחות רבינו הקה"י ח"ה עמ' קע"ו בסוף הקונטרס.

לידי הרהור. ומה שיבוא ח"ו לידי טומאה **אחר הזהירות - אין בזה עון!** וראה

הערה¹⁵.

(ובאג' קס"ח (ובמהדו"ח קי"ד) כתב, וכ"ש כשהוא באונס אין זה חטא, כי ע"פ "הטבע" כך הוא ולא בפשיעות האדם¹⁶. ובאג' קס"ו כתב, מה שאדם בא לידי טומאה בלא הרהור, אין בזה שום עון כלל, כי זה נקרא לאונס).

[א.ה. וכאן המקום להודיע: שכל חומר הענין המוזכר בחז"ל ובזוהר בזה, שייך רק למחפשים את היצה"ר וניחא להו בזה, בבחינת "עבדא בהפקירא ניחא ליה זילא ליה פריצא ליה", ואינו שייך כלל לבני עלייה המבקשים לפרוש מתאוות עוה"ז, רק דלא יימלט אף להשמור ביותר שלא יקרהו מקרה לילה באיזהו מקומות, אחר שהרהורי עבירה אין אדם ניצול בכל יום. וכל אותם בני עלייה; **משהפסיקו** ליקח אחריות יתר על הענין, נתאזנו ונרגע יצרים].

ואעתיק כמה דברים ממכתבי הקה"י זצ"ל

א. במה שנוגע על העבר

אין לחשוב לעת עתה כלל, ועיקר העיקרים הוא לעסוק בתורה.

לימוד התורה לשם שמים הוא התיקון היותר גדול לכל חטאי העבר, ובפרט הלימוד שבא ביגיעה ובהתאמצות, ומתקן כל מה שפגם ר"ל בחטאות נעורים¹⁷. עיקר התיקון לחטא זה הוא התורה, וכן מבואר בזוה"ק שאין לחטא זה תיקון אלא לימוד התורה, ובפרט כשלומד גם בשעה שאין לו תענוג מהלימוד ולומד רק משום שכן ציוה ה'¹⁸.

הכלל, מי שמייגע בתורה לש"ש **ודאי** שסוף סוף יזכה לתקן את אשר קלקל.

ובאמת **מי שהרבה פעמים מתגבר על יצרו, אף עלכמה פעמים זכשל,**

¹⁵ עד כדי ששמעתי ממקור נאמן בשם מרן הקה"י זצ"ל שאמר לבחור אחד להתיחס למה שקורה בשינה כמו לנזלת!!! [א.ה. כמובן מדובר אחר הזהירות ביום]. וכעת ראיתי במעשה איש ח"ג עמ' כ"ו מהגר"ד יפה זצ"ל שאמר בשם **מרן החזו"א** זצ"ל שהדברים החמורים לא נאמרו על מה שבא מצד הטבע. וראה מש"כ עוד בהערה 26.

¹⁶ כתב מרן החזו"א זיע"א וז"ל הזהב: "אין ראוי לזלזל בחוקי הטבע, כי מה שאנו קורין טבע – המכוון בזה רצון היותר מתמיד של המהווה כל היות ית". (קובץ אג' ח"א ל"ה). ועיי' מש"כ בזה בהרחבה בעלי שור ח"א עמ' מ', וגם באגרות וכתבים שלו.

¹⁷ ואין הכוונה למה שקרה בשנתו אחר הזהירות ביום, ראה מש"כ לעיל בתחילת דברי מרן הקה"י זצוק"ל, ובהערה 15, דברים ברורים ממרן זצוק"ל.

¹⁸ וגם בענין הלימוד צריך שיהיה במידה, לא באופן שאינו לפי כוחו. (אג' ס"ח). וצריך מאד להזהר בזה. ראה בקונטרס "פיקודי ה' ישרים" מש"כ בשם גדולי ישראל על לימוד יותר מהכוחות.

מ"מ בטווח עיסוקי יתקן הכל בתשובה, בזכות אותן פעמים שהתגבר מאד על יצרו, והדבר תלוי כפי הערך.

ב. במה שנוגע על להבא

אין ביד אדם צעיר [היינו בלתי נשוי] שום עצה, רק לעסוק בתורה לש"ש, ולהתפלל לה' בלב שלם, ובהמשך הזמן תראה איך משתכך יצרך הולך ודועך.

ג. עיקר גדול מאד הוא שלא להיות מיואש ח"ו

עוד עיקר גדול שלא להיות עצב, כי **העצבות גורם לחטאים ח"ו**. ולא לחשוב אודות העבר כלל עד אחר נשואין שאז יש ליתן לב לתקן העבר.

ד. הספרים קיצרו לבאר

עוד כתב שהספרים הקדושים מתוך כוונה לעצור בעד החוטא, כתבו בביאור עצום איך שע"י חטא זה וכו', **וקיצרו לבאר צד השני, דהיינו אע"פ שכמה פעמים נכשל ר"ל, מ"מ אם לעומת זה הרבה פעמים מנצח ומתגבר על התאוה**, אז באותו פעם שמתגבר על התאוה הרי הוא ממשיך אור הקדושה על עצמו באופן קדוש מאד מאד, ואין לשער גודל רוממות קדושת זה האדם הכובש תאוותו בזמן תוקפו, והוא אז בבחינת יוסף הצדיק.

וזוכין עי"ז לסייעתא דשמיא נפלאה בכל הענינים, הן בהצלחת התורה הן בתיקון כל המידות והן בעניני עוה"ז, [רק צריך סבלנות, וברוב הימים תמצאנו].

הרי כמו שהחטא נורא ואיום, לעומתו ע"י שמנצח הרבה פעמים זכותו הוא נורא ואיום מאד וכו'.

ה. וכתב שם מרן זצ"ל בענין תעניות:

תדע שזהו מדרכי היצר לבטל אותך מהתורה, כי בזמנינו המסגף גופו אי אפשר שלא יזיק ללימוד התורה שלו, ושעה אחת של לימוד חביב אצל הקב"ה **יותר מאלף תעניות**, וכבר מבואר בספרים הקדושים דת"ח אסור להתענות, עי"ש שחילק בין מה שמצאנו בחז"ל ובקצת פוסקים לזמנינו.

ומי שרוצה לסגף עצמו לשם כפרת עונות - עי"ש מה שכתב לעשות.

[נ.ב. ועי' נודע ביהודה או"ח סי' ל"ה¹⁹. ועי' במכתבי הגרי"ס בסוף הקונטרס,

ועי' **בביאור הלכה** סימן תקע"א סעיף ב' ד"ה ת"ח וז"ל:

עיין במ"ב. וראיתי להעתיק פה מה שכתב השל"ה בשם ספר חרדים, וז"ל: שמצא בתוך ספרי המקובל האלקי חסידא קדישא הרב ר"י לוריא אשכנזי ז"ל בספר אחד כתיבת יד,

כל מה שתמצא בסיגופים כו' לא נזכרו אלא למי שאין עמלו בתורה.

אבל מי שתורתו אומנתו ויודע דעת ויראת ד', לא יחלש ולא יתבטל מלימודו, אך יום אחד מן השבוע יתרחק מבני אדם ויתבודד בינו לבין קונו, ויתקשר מחשבתו בו כאילו כבר עומד לפניו ביום הדין, וידבר לאל ית' כאשר ידבר העבד אל רבו ובן אל אביו. והעתיקו זה האחרונים. ועי' בחי"א שכתב וכו'.

ועי' משי"כ לקמן בדברי מרן הגר"ח"ק בהערה שם. ועיין גם בספר צדיק כתמר יפרח עמ' רס"ח דברי מרן הגרא"י שטיינמן זצוק"ל דברים כדורבנות, והעתיקתו בהמשך הקונטרס. ובענין תעניות, הרב שלמה הופמן ז"ל ציין לדברי הגר"א במשלי (פרק כ"ד ל"א). שכתב בתו"ד: "לא כאלו בעלי תאוה המתענים והתאוה מתגברת יותר". וכן לדברי הרמב"ם בשמונה פרקים פ"ד

¹⁹ כתב בשו"ת **נודע ביהודה בענין סיגופים ותעניות** (מהדורא קמא או"ח סי' ל"ה).

וז"ל: אלא שאומר אני, כל זה אם היה התענית דבר המעכב בתשובה. אבל באמת אין התענית רק דבר טפל לתשובה, ועיקר התשובה הוא עזיבת חטא וידי דברים בלב נשבר חרטה בלב שלם, התקרבות והתלהבות לאהוב את הבורא, והיינו תשובה שישב אל ה' וירחמהו, וישב אל ה' היינו שידבק בו. אבל שאר דברים **תענית וסיגופים אינם עיקרים.**

ותדע הרי זה בלתי ספק שהתשובה מכפרת כפרה גמורה, ודבר זה מפורסם בתורה ונביאים וכתובים ובשני התלמודים ובכל המדרשים, והנביא אומר (יחזקאל יח) ובשוב רשע מרשעתו וגוי' (שם לג) כל חטאתיו אשר חטא לא תזכרנה לו וגוי'.

אלא ודאי שאין לסיגופים ותעניות עיקר מן התורה, ועיקר התשובה הוא חרטה גמורה. וזה יכול להיות ברגע אחד.

ואף שבארבעה חילוקי כפרה ארז"ל שאם עבר על כריתות ומיתות ב"ד תשובה ויוה"כ תולים ויסורים ממרקים, הרי שהיסורים עיקר הכפרה, ואי אפשר לגמור הכפרה בלי יסורים.

אומר אני, הן אמת שצריך יסורים, אבל כבר אמרו רז"ל עד היכן תכלית יסורים, אפילו הושיט ידו לכיס ליטול שלש, ועלו בידו שתיים, עיין שלהי פרק יש בערכין, הן אמת שדברי הרוקח דברי קבלה, והרי הוא נתן תשובת המשקל, אומר אני, שודאי נחוץ הוא לבעל תשובה כדי לשבור לבו הזונה שיוכל להתחרט בלב שלם, וכל זמן שלא נשבר לבו אי אפשר להיות החרטה בלב שלם בלי ערמה, וכל זה מן הסתם. אבל מי שיוכל לזבוח יצרו ע"י התורה, שכבר העידו חז"ל שאם אבן הוא נמות, וגם התורה מתשת כח, לזה אני מיקל מאוד בתענית וסיגופים, אבל החרטה ושבירת הלב והבכי זה נחוץ מאוד, והמרבה בבכי במסותרים משובח.

הן אמת שצום כתיב בפסוק בנביאים לצורך התשובה שובו עדי בצום וגוי'. אמנם **הגבלת מספר התעניות לא נתפרש** לא בכתוב ולא בגמרא, רק שספרי המוסר והתשובה האריכו בזה, **ורוב דבריהם בנויים על סברות כרסיות בלי שורש**, וספר אחד נשען על חבירו בלי יסוד כלל. ומצינו בזה הרבה חומרות והרבה קולות, ולכן קשה עלי להשיב בזה.

והנה **התמדת התורה הוא עיקר** וכו'. עיי"ש.

מש"כ וכאשר ראו הכסילים שהחסידים וכו',²⁰ (מהספר שיחות עם הרב שלמה הופמן על מודעות והתמודדות).

[ובענין התיקונים של שובבי"ם, הרה"ג ר' יוסף שוב שליט"א שמע ממרן הגרי"ש אלישיב זצוק"ל שאיי"צ לילך לתיקונים, (דולה ומשקה עמי רמ"א). וכן דעת הגר"ח"פ שיינברג זצוק"ל שאברך אין צריך לעשות את התיקונים של שובבי"ם ת"ת לצום וכדו', העיקר שירבה בעסק התורה].

ו. יתפלל לה'

ואף שנדמה לו שאין תפילתו מועיל כלום, לא ירפה מלהתפלל כי סו"ס שהתפילה מועלת, ויש תפילה שמועלת לאחר שנה.

עוד כתב הקה"י: שצריך לדעת שכל הנאות שהאדם נמנע מהם מפני כבוד שמים, משתלם לו ממקום אחר בהיתר בהמשך הזמן.

אודות הרואה ביו"כ - עי' מש"כ בקריינא דאגרתא למרן הקה"י זצוק"ל במהדורה החדשה ח"א קי"ב קי"ג, והבאתי בהערה²¹.

²⁰ שכתב: וכאשר ראו הכסילים שהחסידים עשו אלו הפעולות, ולא ידעו כוונתם, חשבו שהם טובות, וכוונת אליהם בחשבם שיהיו כמותם, ויענו את גופותם בכל מיני עינוי, ויחשבו שהם קנו לעצמם מעלה ומדה טובה ושעשו טובה, ושבזה יתקרב האדם להשם, כאילו השי"ת שונא הגוף ורוצה לאבדו, והם לא ידעו שאלו הפעולות "רע", ושבהן יגיע פחיתות מפחיתות הנפש. ואין להמשיכם אלא לאיש שאינו יודע במלאכת הרפואות, כשיראה בקיאים מהרופאים שהשקו חולים נוטים למות סמים מסוימים, ופסקו מהם המזון, ונרפאו מחליים, ונמלטו מן המות הצלה גמורה, ואמר הסכל ההוא, אחר שאלו דברים מרפאים מן החולה, כ"ש שיעמידו הבריא על בריאותו או יוסיפו בה, והתחיל לקחת אותם תמיד להתנהג בהנהגת החולים, שהוא יחלה בלא ספק. כן אלו הם חולי הנפשות בלא ספק בלקחם הרפואות על בריאות.

וזאת התורה התמימה המשלמת אותנו כמו שהעיד עליה יודעה תורת ה' תמימה משיבת נפש עדות ה' נאמנה מחכימת פתי לא זכר הדבר הזה. ואמנם כוונה להיות אדם טבעי הולך בדרך האמצעי, יאכל מה שיש לו לאכול בשווי, וישתה מה שיש לו לשתות בשווי, וכן בשאר הנאות גופניות, וישכון במדינות ביושר ובאמונה, לא שישכון במדברות בהרים, ולא ילבש הצמר והשער, ולא יענה גופו. והזהיר מזה לפי מה שבא בקבלה ואמר בנזיר, וכפר עליו מאשר חטא על הנפש, וארז"ל וכי על איזה נפש חטא, על שמנע עצמו מן היין, והלא דברים ק"ו, מה זה שציער עצמו מן היין צריך כפרה, המצער עצמו מכל דבר ודבר עאכ"ו. וכו'.

²¹ כתב שם: מה שראה ביו"כ אין זה כלום אצל איש צעיר שאין לו אשה, כי חז"ל דיברו באיש כזה שמטבעו אינו עלול לזה ומן השמים סיבבו לו, אבל מי שבא לו מכח טבעו, אין כאן "ידאג" ואין כאן "מובטח לו", כמבואר כל זה בתשובת צמח צדק, וכן ידוע מכמה גדולי ישראל שהורו כן, והוא פשוט. עכ"ד. שוב ראיתי בכאיל תערוג עמי שמ"ו שהחזו"א אמר שזה לא נאמר על זמנינו.

דברי מרן הגרמ"י לפקוביץ זצוק"ל

עי' בספר "דרכי החיים" דברי מרן הגרמ"י לפקוביץ זצוק"ל בענינים אלו. וכתוב שם בעמ' תכ"ח שאמר: "יש מאד לשמור אצל צעירים לבל יתפסו לצדקות מרובה" וכו'. זו "מחלה! ואינו נובע מיראת שמים".

אעתיק כאן מכתב שכתב מרן הגרמ"י ל על הדרכה בלימוד התורה, ויש ללמוד מזה גם לענינינו.

למעט לחשוב על העבר – כי זה מכניס את האדם לידי מצבים קשים של מרירות, וכמו"כ התמרמרות - לתבוע מעצמו בצורה כזו שמביא את נפשו להיות עגומה, שתועלת ודאי לא יוצא מאלו, אלא רק הפסדים ונזקים, וכו', והוא מעצת היצה"ר וזו דרכו. אלא כל מחשבתו ומגמתו יהיה לחזק עצמו בהווה של עכשיו. ולהיות שמח בלימודו, ואין התורה נקנית אלא מתוך שמחה. (מהסי' אמרי דעת ח"א עמ' צ' צ"א).

מכתב ממרן הגר"ח קניבסקי שליט"א

א' שאל את מרן הגר"ח קניבסקי שליט"א בזה"ל:
 אחד מגדולי המשגיחים זצ"ל²² היה נוהג לומר לבחורים שנכשלו בקרי שלא לשים לב לכך, רק ללמוד תורה (ע"פ הכתר ראש קל"ג), האם מרן שליט"א מסכים עם זה.
 וענה מרן שליט"א תשובה (בכת"י): כן²³.

שוב ראיתי באגרות וכתבים להגר"ש וולבה זצ"ל (ח"ב מכתב ר"פ) שמרן החזו"א אמר לו, שיאמר לבחורים (לאלה שנכשלים לפעמים) שלא ישימו לב לזה ושילמדו,

²² (הוא הגה"צ הגר"ש וולבה זצ"ל).

²³ כעת פורסם בגליון של מוסדות קבר רחל (גליון 32) בשם תלמידי מרן הגר"ח קניבסקי, שאמר מרן הגר"ח"ק, שהגר"ר דב יפה זצ"ל שמע מהר"י וולבה זצ"ל, ששאל את החזו"א, במה שכתב ב"כתר ראש" (באות קל"ג): "תשובה להנכשל בעוון קרי" כמעט בפשע"י ר"ל, אמר הגר"ח מואלוז'ין זצ"ל, דכשעוסק בתורה א"צ לדאוג כלל"ז. - האם הכוונה דוקא "כמעט בפשע", או פשע ממש גם כן, וענה החזו"א: פשע גם כן.

ושאל האם אפשר לפרסם זאת, וענה מרן מצוה לפרסם.

(עוד פרסמו בגליון הנ"ל ששאלו את הגר"ח"ק איזה דרך יש של תיקוני תשובה על חטאים ועוונות, כשאין כח לעשות את כל התיקונים שמובא בספרים, וענה: כתב הביאור הלכה בסימן תקע"א כי התיקון העולה על הכל הוא, שיקבע האדם זמן ומקום שהוא לבד להתבודד בינו לבין קונו וישא עיניו להשי"ת וידבר אל השי"ת כדבר בן אל אביו, וזה מזכך יותר מכל תיקוני התשובה. עכ"ד. ועי' מש"כ מרן הקה"י זצ"ל במכתביו והבאתים לעיל).

והראה לאורחות חיים²⁴ להגרי"ח מואלוזין זצ"ל את קלי"ג עיי"ש²⁵. ובמכתב רפ"א כתב שהחזו"א הסכים כי רק היא הדרך!!

וכ"כ הגאון הצדיק ר' שריה דבליצקי זצוק"ל (בשו"ת שומע ומוסיף) "אם קורה בשינה בזה אין צורך להצטער ורק ללכת לטבול ולהסיח דעת מזה". ועיין היטב בספר עלי שור ח"א עמ' מ' ד"ה אולם אין להתעצבן או להבהל ממקרי לילה, עיי"ש דבריו שמקרה לילה אינו מזיק ואינו מחלה. ועי"פ רוב הוא בא בעקבות הרהורים (ולפעמים בא מחמת חולשת הגוף ואז הוא בא בלי חלום). אין לדאוג ואין לפחד מזה. אין לנו אלא ללמוד תורה בשמחה. עיי"ש. וראה עוד מה שהבאנו בהערה²⁶.

בגנות העצבות

איתא בגמ' שבת דף ל' ע"ב, ללמדך שאין שכינה שורה לא מתוך עצבות ולא מתוך עצלות ולא מתוך שחוק ולא מתוך קלות ראש ולא מתוך שיחה ולא מתוך דברים בטלים, אלא מתוך דבר שמחה של מצוה, שנאמר ועתה קחו לי מנגן והיה כנגן המנגן ותהי עליו יד ה'. אמר רב יהודה: וכן לדבר הלכה. אמר רבא: וכן לחלום טוב. כי הא דרבה, מקמי דפתח להו לרבנן אמר מילתא דבדיחותא, ובדחי רבנן. לסוף יתיב באימתא ופתח בשמעתא.

וצריך לדעת שמרה שחורה הוא מקור ושורש כל טומאה, וכמו שכתב האריז"ל בכמה מקומות, עי' ריש שעה"כ דף א' ע"ב ד"ה אסור, ובשער רוה"ק דף י' ע"ב ד"ה גם מדת העצבות.

וכתב הגר"א בזוהר (היכלות פר' פקודי) דדרגא דסטרא אחרא הוא עצבון.

²⁴ נדצ"ל "כתר ראש", והעתקתיו בהערה 25 עיי"ש.

²⁵ ועי' ג"כ אגרות וכתבים ח"א אג' כ"ד.

²⁶ ובויכתוב מרדכי עמ' שמ"א שאל את **מרן הגר"ח קניבסקי** שליט"א, האם בהו"ז"ל בשנתו יש איסור דשוגג, או כיון דלא הו"י מדעתו לא הו"י חטא, וענה מרן שליט"א: אין איסור. ועי' ג"כ מש"כ במכתבי **מרן הגרי"ס** זצוק"ל שיסוד העבירה הוא ההרהור ביום. ועי' **שו"ת היעב"ץ** ח"ב סי' צ"ז ג' שישן לאו בר דעת הוא לגמרי לא למצוה ולא לעבירה לא נשכר ולא נענש. ועי' קרן אורה מנחות דף ל"ו: סוד"ה גמ' אמר רבה. ועי' ב"ק דף ד' ע"א תוד"ה כיון ובחור"מ סי' תכ"א ד', ויעויין בשו"ת חיים ביד (סימן נ"ב) שפסק שהנשבע בחלום לשקר לא זקוק לכפרה. ועי' חינוך (תקני"ו) שורש מצוה זו (שלא לענוש מי שעבר עבירה באונס) ידוע לכל בן דעת, שאין ראוי לענוש שום בריה במה שהוא עושה בעל כרחו שלא בטובתו. ועי' בדרך ה' להרמח"ל שהאדם חולם לא עי"פ שליטת השכל, רק הדמיון לבד פועל. (דרך לחיים עמ' קס"ד).

וראה בשמונה פרקים להרמב"ם פ"ה שכתב וז"ל:
 וכן אם התעוררה עליו מרה שחורה, יסירה בשמיעת שירים ומיני נגינות,
 ובטיוול בגינות ובבניינים נאים, וכשיבה עם צורות נאות, וכיוצא בזה
 ממה שירחיב הנפש, ויסיר דאגת המרה השחורה ממנה. ותהיה הכוונה
 בכל זה – שיבריא גופו, ותכלית בריאות גופו – שידע מה' מה שאפשר
 לדעתו.²⁷

וברבינו יונה ריש פ"ה בברכות ד"ה לא, כתב וז"ל:
בכל עינב יהיה מותר, "אינו רוצה לומר שישתדל האדם שיהיה עינב,
שהעצבון חולי הגוף, וכשאדם חולה – אינו יכול לעבוד את הבורי"ת
כראוי" עכ"ל הזהב.

מרן הר"י שך זצ"ל דרש פעם:
 דעו לכם "שעיקר" מה שגדלים בתורה הוא ע"י שעושים הכל "בשמחה" ובחשק,
 וצריך לשמור על כך מכל משמר, שהכל יהיה בחשק.
 ומשום כך "אסור" להסתגף באכילה או בשינה כי הדבר יפגום בשמחה.
 צריך שיהיה לבחור סיפוק נפלא של ידע, מחזרה וסיכום בכל יום שישי.
 זו הערובה היחידה לגדול בתורה, שתמיד יהיה הכל בשמחה.
 (לולי תורתך עמי שע"ה).

מרן הגרי"ש אלישיב זצוק"ל אמר:

ברור שבן אדם צריך לחזור בתשובה – בגלל אהבת ה' ולא בגלל מרה שחורה!!!
 ע"י בספר "גדולה שימושה" מש"כ מעשה נפלא בזה, בעמי תקס"ה, שאברך אחד
 נולד לו בן שלקה בתסמונת דאון, ואותו אברך לקח את הדברים לליבו בצורה קשה
 מאד, והיה שבור ורצוף, והגיע לפני מרן זצוק"ל, וכשהגיע אל רבינו פרץ בבכי, ואמר
 שהוא יודע שנענש על כך מחמת חטאיו, נענה רבינו ואמר: איננו יודעים חשבונות
 שמים, ואין אתנו יודע כלום בענינים אלו, מה שברור הוא, שבן אדם צריך לחזור
 בתשובה – בגלל אהבת ה' ולא בגלל מרה שחורה!!!

²⁷ וכתב שם בתחילת הפרק, ראוי לאדם להעביד כוחות נפשו כולם לפי הדעת, כפי שהקדמנו בפרק אשר
 לפני זה, ולשים לנגד עיניו תכלית אחת, והיא: השגת ה', יתפאר ויתרומם, כפי יכולת האדם, רצוני לומר:
 ידיעתו. וישים פעולותיו כולן, תנועותיו ומנוחותיו וכל דיבוריו, מביאים אל זאת התכלית, עד שלא יהיה
 בפעולותיו בשום פנים דבר מפועל ההבל, רצוני לומר: פועל שלא יביא אל זאת התכלית.

עוד כתב שם שכמו"כ הגיע אברך שבור ורצוף מפטירת ילדו לפני מרן זצוק"ל, ושאל איזה דבר אני צריך לתקן ולחזור בתשובה, כשהבעת צער נוראה נסוכה על פניו, רבינו ראה שהוא שרוי בשבר נפשי ובדיכאון, והמחשבות על מה שהוא צריך לתקן ולחזור בתשובה רק מעמיקות את שברונו ויגונו, ופסק נחרצות: **אל תחזור בתשובה, אין לך מה לתקן, אל תחשוב על הענין הזה, איננו יודעים חשבונות שמים.**

האברך לא התכוון לתשובה כזו, וניסה לשמוע בכ"ז מה הוא צריך לתקן, אך רבינו התווכח עמו והוכיח לו שעליו לשכוח מהכל ולא להתחפר ביגונו ולהעמיק בעצבותו. עכ"ד. - מובן מאליו שחז"ל אמרו יפשפש במעשיו, אולם אין לזה שום שייכות עם עצבות ומרה שחורה, שאין בהם שום תועלת, וגם תשובה צריכה להעשות מתוך שמחה.

רבינו הכריז מלחמת עולם במרה שחורה ובעצבות ובכל תוצאותיהם, היה סבור ששום תועלת רוחנית איננה יכולה לבוא ממרה שחורה. עכ"ד.

מורנו ר' חיים ויטאל ז"ל כתב בשערי קדושה (שער ד') עצבות גורם מניעת קיום המצוות. והיא שער התחלת גירוי הסתת היצה"ר.

ועיין במכתבי מרן המשגיח הגה"צ ר' יחזקאל לוינשטיין זצ"ל שכתב (במכתב כ"ג), מצאתי לנכון לכתוב לידידי דעתי, ואם יתנהג כן בטח יצליח בע"ה, **שלא יחשוב לגמרי ע"ד העבר, כי זאת הוא מדרכי היצר ר"ל, אשר רצונו לבלבל את האדם ולהביא אותו לידי מצב של עצבות ר"ל, כי זאת הוא היפוך דרכי התורה – המנוחה והשמחה, "עוז וחדוה במקומו", כי במקום של הקב"ה שמחה שורה, ועיי המנוחה מצליח האדם, וההצלחה נותנת יותר מנוחה ושמחה, ע"כ אין מהדרך שיחשוב דברים אשר הוא מרגיש אשר הם נותנים לו אי מנוחה ח"ו.**

וגם ברבינו יונה ביסוד התשובה ראיתי שכתב וז"ל: ויעשה עצמו כאילו בו ביום נולד **ואין בידו לא זכות ולא חובה**, וזה היום תחילת מעשיו היום יפלט אורחותיו, דרך זו תביאנו לשוב בתשובה שלימה, ולא יבהילוהו רעיוניו ולא יניחוהו לשוב.

ידידי כן הוא הדרך להיות בשמחה, ואל ישים לבו לדברי היצר ר"ל, אין

הקב"ה בא בטרוניא עם בריותיו. עכ"ל²⁸.

דברי הג"ר יעקב משה הלל שליט"א

ובסופו הצטרפו כל גדולי ישראל

"עצבות הוא חטא גדול וחמור יותר"

בשו"ת וישב הים ח"ג סימן י"ט אות ו' כתב **דברים נוקבים מאד** וז"ל:

ובנוגע למה ששאלתם אודות בחורי הישיבות, אם ראוי להם להשתתף בתיקונים אלו. הנה אשיב הנלע"ד, דאדרבא ראוי למנוע אותם מכל מיני התעסקות בעניינים אלו. דלענין התיקונים, הרי לפי שעה בעודו בחור לא שייך אצלו תיקון בשלימות, דהוא פלג גופא, וכבר אמרו חז"ל (יבמות דף ס"ב ע"ב): השרוי בלא אשה שרוי וכו' בלא חומה וכו', ע"כ. ולכן נקראת "חטאת נעורים". ובשלב זה הלואי שלא יחטא עוד. והתיקון לזה הוא ע"י התמדת התורה בעומק, באופן שראשו ורובו יהיו שקועים תמיד בהויות דאביי ורבא. וכמו שכתב הרמב"ם (הלכות איסורי ביאה פרק כ"ב הלכה כ"א) וז"ל: גדולה מכל זאת אמרו יפנה עצמו ומחשבתו לדברי תורה, וירחיב דעתו בחכמה, שאין מחשבת עריות מתגברת אלא בלב פנוי מן החכמה, עכ"ל. וילמוד מעט אך ורק בספרי המוסר המקובלים, כמסילת ישרים ושערי תשובה וחובות הלבבות.

וירחיק עצמו מספרים המדברים אודות חטא שז"ל, כי אדרבא ריבוי העסק והמחשבה בזה גורם לחטוא עוד יותר וכנ"ל. עיין לג"ע החיד"א ז"ל בספרו מורה באצבע (אות רע"ג), ודו"ק. וגורם לבסוף להשקיעם בשפל המדרגה בעצבות ובמרה שחורה, אשר יביאווהו גם לביטול תורה,

²⁸ וכתב באור יחזקאל מכתב ק"ו: אך צריך האדם להיות זהיר מערמת היצר, אשר הוא השונא הגדול לנפשו, וזוהי מתחבולותיו אשר כוחו ורצונו **לבבל את האדם במחשבות ובדמיונות כזבים להפריע את מנוחתו שע"י זה יבטל אותו מתורה ומתפילה ח"ו.**

"רצה באשר ירצה יוצרך שמח בחלקך אם מעט ואם הרבה". אורחות חיים להרא"ש. זו היא הדרך לאדם בכל מצב שהוא מוצא את עצמו שם ימצא את הצלחתו ושם מקום נסיונותיו בין לטוב בין למוטב. כל אחד ואחד נברא בחלקו בתורה וביראה, ואשרי לאדם אשר עמל ומבקש להשיג את חלקו בשלמות, יש קונה עולמו בשעה אחת, עצתי לראות בכל מאמצי כוחותיו להשיג שביעת רצון ממצבו כדי שישגי מעט מנוחה, וזאת יהיה רפואה לגופו ולנפשו. עכ"ד.

ופעמים לפרוק מעליו עול תורה ומצוות ח"ו²⁹.

וכבר באו לפני בחורים לשאול על דבר זה, ואמרתי להם שמה שמתעסקים בזה כאילו למצוא תיקון ותרופה לנפשם, ושוקעים עצמם במדת העצבות, הוא זוטא גדול וזבזב (כמו שאמר האר"י ז"ל, עיין שער רוח הקודש דף י' ע"ב³⁰), יותר אפילו מוזטא שז"ל בעצמו, שגורם לו פריקת עול לגמרי. באופן שפשוט וברור שאין מקום ותועלת כלל לבחורים להשתתף בתיקונים כאלו. וצריך להשתדל למנוע מהן כל ידיעה מדברים אלו וכנ"ל.

²⁹ ועיין בקריינא דאגרתא למרן הקה"י זצוק"ל (מהדורה ישנה) ח"ב אגרת מ"ד מה שכתב בזה.

והנה העתק:

לענ"ד ברור שהאמונה לא תזיק לה כלל וזהו רק דרכי היצר לפרוס מצודות שיהא נדמה שהאמונה הביאה למצב דכאון ומתיחות עצבים, חלילה וחלילה, האמת הוא שהאנשים כאלו בכל מצב שיהיו ובכל סוג חינוך שיהיו, יתפרצו ויבואו לידי מרא שחורה וכו' כי לעולם בכל מקום ובכל מצב שיהי' יש עתים שסובלים מנחיתות ומהשתלמות אחרים ושלא הולך כמו שרוצה וכו' והמה מסוגלים מפאת חולשת נפשם לבוא עי"ז לידי דכאון, וצריכין רחמי שמים שיתרפאו אבל לא ע"י אפקורסות ח"ו יתרפאו, רק ניתן רשות ליצה"ר להראות לפי שעה שהוטב לו ע"י החטאים ולאחר זמן מועט תחזור המחלה ביתר תוקף, ה' ישמרנו וישמור כל זרע בית יעקב מכל צרה וצוקה.

³⁰ וכתב הגר"א בזוהר (היכלות פר' פקודי) דדרגא דסטרא אחרא הוא עצבון.

וראה עוד מה שהבאנו בהערה³¹.

ועייש בסוף התשובה שהביא מכתב ממרן הגר"ש ואזנר
זצ"ל שכתב לו:

ב"ה, דברי הגאון הצדיק השלם בנגלה ופנימיות התורה,
דברי אלקים חיים המה. הנסיון הרב למדנו, וכך קבלתי, כי אם
הצעירים ובלתי שלמים עוסקים מדי בדברים גבוהים, ועייז
מזניהים השלימות בנגלות התורה, אשר הם בית חיינו, סופם

מכשולים, וזה וזה לא עלתה בידם.

וגם אין דורנו מסוגל לכך כידוע.

לכך מה שכתב הגאון רבי יעקב הלל, אמיתה של תורה היא.

מצפה לרחמי ה'

שמואל הלוי ואזנר

הנני גם אני מצטרף לדברי ידידי הגאון הגאב"ד דזכרון מאיר

שליט"א יוסף שלום אלישיב

גם אני מצטרף לדברי הרבנים הגאונים שליט"א

אחרן יהודה ליב שטינמן

דברי מו"ח שליט"א אינם צריכים חיזוק והדברים ברורים

ופשוטים

חיים קנייבסקי

גם אני מצטרף להנ"ל

נסים קרליץ

³¹ וכתב שם: והרי לן מכל זה דאין ראוי לאדם לחטוף מדריגות שלמעלה מהשג ידו, ויפסיד וינזק בכך!! ואדרבא צריך לדעת כי סדר העבודה האמיתית היא כפי שהראה הקדוש ברוך הוא ליעקב בחלומו (בראשית כ"ח י"ב): סולם מוצב ארצה וראשו מגיע השמימה וכו', שהאדם מצד גופו הוא מוצב ארצה, ומאידך באמצעות נשמתו האלהית הוא קשור למעלה ראש בשמים, אבל הבחינה המקשרת שהיא נשמתו כנ"ל, הוא הסולם, וסולם עולים בו בשלבים ומדריגות, (שהם הנפש רוח נשמה חיה ויחידה שבנפשו), והקופצים ומדלגים, סופם ליפול ולינזק!! וגם המדריגות והמעלות הראויים להם לפי הכנתם באמת, יפסידו!! והדברים ידועים ואין להאריך עוד בדבר הפשוט. ועיי בגר"א על משלי שכתב עה"פ אך ברגלים חוטא (י"ט ב) צריך לילך מדרגא לדרגא, כמו הולך בסולם, ולא יקפוץ למדרגה שאינו ראוי לה, כי יפול ממנה. וכתב (פ"כ י"י) ילך לאט לאט מדרגא לדרגא. וראה בנפש החיים (פרקים ג') שכתב: "כמו שבלתי אפשרי לעלות מן הקרקע לעליה, אם לא דרך מדרגות הסולם". וכ"כ ברו"ח (פ"א י"ג) לא יוכל האדם לעלות במעלה העליונה מהסולם, אם לא יציג רגלו מקודם על המדרגה התחתונה.

פרק הדרכה

אם אתה מרגיש שאתה נכנס ע"י עניינים אלו לחרדות או לעצבות או ללחץ או למחשבות טורדניות או לכל בעיה אחרת!, אתה חייב לפנות למשגיח או לרב **שמבין בזה** שיסביר לך במה אתה טועה במחשבותיך וכו', ולבחון אם הנהגותיך וכל מחשבותיך³² בעניינים אלו נכונים, ותאמר להם כל מה שלפי הבנתך זה "אסור", ותראה אם הם ג"כ סוברים כן, כי יש בזה כמה טעויות שמצוי שבחורים חושבים, (ע"י בכתר ראש לעיל), והם יישרו אותך וינחו אותך בדרך האמת, ובדרך "דרכי נועם" שלא תביא שום סכנות!! בעתיד הקרוב והרחוק רח"ל. (ופשוט שצריך לומר להם את כל מה שיש בליבך, ואין מנוס מזה, ובזה תלוי בריאות נפשך).

ולכל הפחות לדבר עמו בטלפון, ואפשר לומר לו שאתה חפץ **בעילום שם** וכך אין בושה כלל!³³, או אפשר לשלוח מכתב לגדולי ישראל ע"י המשגיח או רב אחד. **והרבה פעמים** שיחת טלפון אחת עוזרת ומפוררת את כל הבעיה לגמרי!! (האם לא שוה?) וראה בהערה מה שהבאתי מעשה נפלא בזה³⁴.

וגם אם יש קצת בושה, הלא יש לך כח להתגבר, ותתגבר על עצמך. ותדע שכתוב בחז"ל דברים גדולים על מי שמבזה את עצמו עבור ד"ת. ובודאי כדאי בושה של דקה אחת, מאשר לסבול לאורך זמן מדמיונות שוא, **ומניפוח דברים פי כמה** ממה שהם באמת³⁵. [ראה להלן במעשה שהיה בב"ד של מרן הגר"נ קרליץ זצוק"ל]. ובאמת אין לך ממה להתבייש, כיון שאתה מברר מה דעת התורה בעניינים אלו, וזו זכותך [וגם חובתך] לברר אצלם מה רצון ה'. ואתה תשמח בזה **מאד**, כי אין שמחה כהתרת הספיקות. וכדאי שתדע שאתה לא הראשון ולא האחרון ששואל ע"ז.

³² עם כל הנספחים והמסתעף לזה.

³³ הם לא יכריחו אותך לומר את השם, זה מובן הרצון של הצעירים להשאר חסוי.

³⁴ אני מכיר בחור יקר מאד שבהיותו בישיבה קטנה, יום אחד הוא רימז לראש הישיבה (ע"י ספר שמדבר ע"ז), שהוא מוטרד בעניינים אלו, ודיברו ע"ז, והגיעו לאיזה שאלה אחת שהיא הטרידה אותו מאד מאד, ושאל אותו הראש ישיבה את מי נשאל שאלה זו כדי שתסמוך עליו בזה, ואמר לו הבחור "רק על גדולי הדור, כמו הרב שטיינמן". והבחור כתב את השאלה על נייר, וראש הישיבה הלך והראה זאת למרן הגרא"ל שטיינמן זצוק"ל, והגרא"ל אמר **כמה מילים בודדות**, ומאז ברגע אחד הבחור יצא ממצבו לגמרי כאילו הוא אדם אחר. והבחור אמר לי שהוא **חייב את כל חייו למרן הגרא"ל שטיינמן** שהצילו מניוון גמור. - לכן לך נא אל המשגיח ותדבר עמו על מה שקשה לך. ולפעמים (היינו במקרים יותר קשים) ללכת לגדולי ישראל, ותכתוב להם מה אתה מרגיש ומה שאתה חושב, ושאתה עצוב וכדו', ותשמע מה שהם יענו לך. וכתוב במדרש **כל מי שנוטל עצה מן הזקנים אינו נכשל**.

³⁵ ראה בהערה הקודמת. וראה בשם עולם להח"ח ח"ב פ"ג.

וחבל מאד שבחורים מסתבכים בענינים אלו, בזמן שאם היו שואלים פעם אחת, היו חוסכים לעצמם הרבה דברים מיותרים, ועגמת נפש וצער ועצבנות וכו', כשלפי התורה זה **מיותר** לגמרי, וכמו שכתוב מפורש "דרכיה דרכי נועם", (וראה להלן בשם המגיד מדובנא).

ועלינו לשאול את גדולי התורה מה דרכי המלחמה עם היצר בזה, וכל הנוטל עצה מן הזקנים אינו נכשל!!

וכתב המסילת ישרים בפ"ג על גן המבוכה, שמי שעדיין לא משל ביצרו, הוא בתוך השבילים, **ולא יוכל להבחין ביניהם מה הדרך המובילה**. אך המושלים ביצרים "שכבר הגיעו אל האכסדרה", שכבר יצאו מן השבילים, וראו כל הדרכים לעיניהם בבירור, הם יכולים ליעץ למי שירצה לשמוע, ואליהם צריכים אנו להאמין. (ולא לנחש לבד את הדרך! וראה הערה³⁶).

ובאמת יש בזה מכתבים מבוארים ומפורטים מהסטייפלר זיע"א ע"י בקריינא דאגרתא מהדורה חדשה ממכתב ק"ה ואילך (והעתקתים בסוף הקונטרס).

ואם זה לא עזר, עליך לפנות לארגונים ידועים³⁷, היות וזה עלול להביא **בעיות נפשיות חמורות מאד**, וגם יש בזה סכנה רוחנית, שאכמ"ל. ואני לא יכול לפרט את התוצאות.

שמור על עצמך ואל תסכן את נפשך, כי אינך משחק באש, אלא בנפש שלך, ובחיים שלך, ובנצח שלך!! אתה רק בהתחלה. ואינך יודע מה הן התוצאות של הדברים. לכן הזהר מאד מאד כי בנפשך היא.

ואל תאמר שיש לי כוח וכדו', כי הרבה אמרו כן ולא עלתה בידם!! ואח"כ נפלו לבור עמוק ונורא, לכן אין לקחת שום סיכון בדברים חמורים כאלה. וחז"ל הזהירונו "אל בינתך אל תישען". כ"ש בדברים חמורים כאלו.

וצריך לזכור את הפסוק בקהלת "אל תהי צדיק הרבה", "למה תשומם".

³⁶ **וכתוב במשלי**: "דרך אויל ישר בעיניו ושומע לעצה חכם". ובאבן עזרא פי': דרך האויל לחשוב דרכו ישרה, ואינו מאמין למוכית, ומי שישמע לעצת אחרים חכם. **עוד כתוב במשלי** (פ"ד, י"ב): "יש דרך ישר לפני איש ואחריתה דרכי מות". וכתב הגר"א שם: ד"איש" היינו אפי' חכם שנקרא איש. וכתב: ולכן צריך האדם להזהר מאד ולחפש דרכיו ולא להשען על שכלו כלל, כי אפשר שידמה לו שהוא "בודאי" דרך ישר, ואעפ"כ הוא בא לאחד מדרכי מות.

³⁷ כמו ארגון ישיחנה לאחרים, או הקו של הר"מ בלוי, או הקו יעוץ של דרשו.

גוזמאות

והיה מעשה בבי"ד אצל מרן הגר"נ קרליין זצוק"ל שרצו להקים סמינר בקרבת מקום של ישיבה קטנה (אינני זוכר בכמה בדיוק), והרבנים בישיבה קטנה כעסו מאד, והלכו לבי"ד, ועמד המשגיח בבי"ד ודיבר דברים "חוצבי להבות אש" בענין הסתכלות ומחשבות וכו', ודיבר כמה דקות, והגר"נ המתין עד שהמשגיח גמר דבריו, ובסוף אמר לו בחיוד:

"לפי דבריך ה' היה צריך לא לברוא אשה בעולם!!".

כמו כן כאן בחור הסובל מגוזמאות וכדו', צריך לדעת שלפי דבריו ה' היה צריך לא לברוא אשה בעולם!! ובעל כרחך שיש לך איזה טעות גדולה מאד, ואתה עדיין צעיר ומוגבל בהבנתך כיצד להבין מה שכתבו הספרים³⁸, ואינך יודע מה המשקל של הדברים, ואתה לוקח את הדברים בצורה לא נכונה כלל וכלל. ועיי מש"כ מרן הקה"י זצוק"ל במהדורה החדשה במכתב ק"ו ק"ז³⁹. ועיין באור ישראל אגרת ח' וט"ו מה שכתב כיצד דנים בשמים חומרתן של דברים.

ועיי שו"ת פנ"י ח"ב מ"ד דף כ"ב ד"ה והשאלה השניה.
וראה מה שהבאתי בהערה בענין זה⁴⁰.

³⁸ וראה בדברי הגר"י הלל שליט"א מה שכתב דברים כדורבנות. ובדברי מרן הגראי"ל זצוק"ל בהמשך הקונטרס.

³⁹ הבאתי לעיל בדברי מרן הקה"י אות ד'.

⁴⁰ עיין בשו"ת הריב"ש סימן קע"א, שכתב: ומה שאמרת, שהגאונים והרשב"א ז"ל כתבו, שהעובר על החרמים והשבועות הוא בכלל לא ינקה, והיינו כעובד ע"ז. אם הפליגו להגדיל העון ההוא, כמו שעשו חז"ל, שאמרו (שבועות לט): שבכל עברות שבתורה נאמר בהן ונקה, וכאן לא ינקה, וכן, שנפרעין ממנו ומכל העולם. לא אמרו בו שיהרג ואל יעבור, כמו באותן ג' עברות. וזה לא עלה על דעת שום אדם, ולא חשב אנוש. אלא שדרך החכמים להפליג בהגדלת העונות, כדי שישמר אדם מהכשל בהן. ואמרו בערכין (טו): כל המספר לשון הרע, מגדיל עונות כנגד שלש עברות: ע"ז וגלוי עריות ושפיכות דמים וכו'. וכן במס' נדרים (מ): יצא ר' עקיבא ודרש: כל שאינו מבקר את החולה, כאלו שופך דמים. ובשבת (ק): אמרו: הקורע בגדיו בחמתו וכו', יהיה בעיניך כעובד ע"ז. היאמר אדם באלו וכיוצא בהם: יהרג ואל יעבור? וכיו"ב כתב הרמב"ם בפירוש המשניות פ"ז דסנהדרין (נד). ע"ש. ועיי ג"כ בשו"ת מהרש"ם ח"ג (במפתחות לאה"ע סי' רס"ח דף שיז סע"א). ובשו"ת דובב מישרים ח"א (ר"ס כ) בד"ה ולדעתך. ועיי בשו"ת חכם צבי (סי' ע"ז) דבמקום שאמרו חז"ל בכ"ף הדמיון אינו שוה ממש. והביא לזה מקורות ע"ש. ועיי בדברי רבינו החיד"א זצ"ל בספרו פתח עינים (על ב"ב יי ע"א), ובשו"ת חקרי לב ח"א (סי' ב'). (וכתב תדע, דאמרו בש"ס כל הכועס כאילו עובד עבודה זרה, כל המתגאה כאילו וכו', וכאלה רבות בדברי חז"ל, ומי איכא סלקא דעתין שיתחייב סקילה כעבודה זרה ממש. וע"ש. והביא שם ראייה מתשובת הריב"ש הנ"ל). ועיי גם בערוך לנר נדה דף לא ע"א ד"ה כאלו שופך דמים. ובעצמות יוסף קידושין דף לא ע"א ד"ה יפה עשיתי

ומה שפרסמו שו"ע באבה"ע סימן כ"ג אי שכתב שהמוציא ז"ל⁴¹ עוון זה חמור מכל עבירות שבתורה, - עיין בחלקת מחוקק ובבית שמואל שם מה שכתבו ע"ז.
ומה שאמרו חז"ל על לא תנאף וכו' - עיי' בערוך לנר שם. ועיי' בפמ"ג או"ח סי' ג' משי"ז י"ג.
ועיי' בחזו"א (אישות ל"ו ג') ובדובב מישרים (ח"א סי' כ') דלא מצינו שיהא איסור הש"ז בכלל עריות דיהרג ואל יעבור.

"דרכיה דרכי נועם"

כלל אחד ברור כשמש הוא, שבודאי אין זה עבודת ה' להיות במתח או בלחץ, או בעצבות או מחשבות טורדניות, או כל בעיה אחרת, כמו שכתוב "דרכיה דרכי נועם", והוא מיסודי העבודה, עיי' גמ' סוכה דף ל"ב ע"ב ואימא הירדוף, אמר אביי דרכיה דרכי נועם וליכא. (ועיין ג"כ יבמות דף פ"ז ע"ב). ועיי' משי"כ בפרק על עצבות.

וידוע המשל הנפלא של המגיד מדובנא

שפעם בעה"ב שלח שליח שיביא לו את המזוודה שלו מעיר אחרת, וכשהגיע השליח ראהו הבעה"ב מרחוק מתיגע לסחוב את המזוודה, וצעק לעברו, **זה לא המזוודה שלי**, ושאל אותו השליח איך הוא יודע, הלא הוא מרחוק?, וענהו: כיון שהמזוודה שלי לא אמורה להיות כבידה!!⁴². כמו"כ כאן, אם עבודת ה' מביא למתח או לחץ או כל בעיה אחרת, זה עצמו סימן מובהק שבודאי אין זה עבודת ה'.

אלא האדם מכביד על עצמו, מתוך דמיונו שכך היא צורת העבודה, בלי להתיעץ עם גדולי התורה, ואמרו חז"ל דור דור ודורשיו. ומה גם שיש תורה שבע"פ שנמסרת מרב לתלמיד ולא ניתן להכתב בספר.

ועוד אמרו חז"ל באופן ברור בגמ' (ע"ז דף ג' ע"א) שאין הקב"ה בא בטרוניא עם בריותיו!, ולדעתי זהו יסוד היסודות בעבודת ה', להבין ולהפנים בתוך ליבנו עמוק, שהקב"ה לא תובע יותר מיכולתינו. וראה הערה⁴³.

שלא דרתי וכו'.

⁴¹ ואין הכוונה למה שקרה בשנתו, ראה משי"כ לעיל בתחילת דברי מרן הקה"י זצוק"ל, ובהערה שם, דברים ברורים ממרן זצוק"ל. וראה ג"כ בהמשך דברי השו"ע הנ"ל משי"כ לפיכך וכו'. וראה גם בשו"ע שם בסעיפים הבאים.

⁴² אומרים על הרבי מקאצק זצוק"ל שהתפעל מאד מהמשל הזה.

⁴³ מרן הח"ח זיע"א היה מביא את הפסיקתא שכתוב שם על הפסוק "ונתנו איש כופר נפשו". אמר משה, רבון העולמים, מי יכול ליתן פדיון נפשו, אח לא פדה יפדה איש לא יתן לאלקים כפרו ויקר פדיון נפשו וגוי

גם יש לזכור מה שאמרו חז"ל כלל גדול בגמי' בכמה מקומות ש"לא ניתנה תורה למלאכי השרת!".⁴⁴ ויצא מזה כמה הלכות לקולא כמבואר בגמי'.

עולם התשובה

אם נכשלת בז"ל ביום - עיין נא במכתבים של הסטייפלר זצוק"ל ח"א מכתב י"ב (ב) י"ג. ובמהדורה החדשה מכתב ק"ו ק"ז⁴⁴. וכ"ש אם קרה באונס⁴⁵, דידוע דאונס רחמנא פטריה, ואם רחמנא פטרי מה לו לאדם לתבוע מעצמו יותר מזה. ולפעמים היצה"ר גורם לאדם שידרוש מעצמו יותר ממה שה' דורש מאתו, כדי שעי"ז הוא יכנס לעצבות וכדו', ועי"ז נאמר איולת אדם תסלף דרכו ועל ה' יזעף לבו. וראה דברי הגר"א דלהלן.

כתב באבן שלמה לרבינו המאור הגדול הגר"א זיע"א

שלפעמים האדם מתחיל לילך בדרך הישר,

ואח"כ פורש מפני שקשה לו מאד,

והוא מתרעם שלא היה לו סייעתא דשמיא.

אבל באמת הוא בעצמו קלקל,

במה שרצה לקפוץ בפעם אחת למדרגה עליונה. עכ"ל.

- וזהו "איולת אדם תסלף דרכו ועל ה' יזעף לבו".

ובמקרה של שוגג, כגון שלא ידע שאסור, קל לחזור בתשובה, כיון שמתחרט על מה שעשה. וכתב בעזר מקודש (אבן העזר סי' כג) שעל כל פנים אחר תשובה בחרטה ועזיבה ווידוי אין עוד פתחון פה לעשות שום רושם חטא, על כל פנים לגבי שוגג.

(תהלים מ"ט), אמר לו הקדוש ברוך הוא, לא כשם שאתה סבור, אלא זה יתנו (שמות ל') כזה יתנו (היינו מחצית השקל!), אי"ר מאיר כמין מטבע אש הוציא הקדוש ברוך הוא מתחת כסא הכבוד והראהו למשה, ואמר לו זה יתנו, כזה יתנו.

[וכיון ששמע משה כך, התחיל לשבח בישראל ואומר אשרי העם שה' אלקיו אשרי העם שככה לו, אשרי שאל יעקב בעזרו].

אמר מרן הח"ח זצ"ל, מדברי חז"ל אלו אנו רואים שאין הקב"ה בא בטרונאי עם בריותיו, וכל אחד מחויב לעשות רק מה שיש בכחו, ואנו צריכים לעשות רק את המוטל עלינו. וכן אמר החכם כל אשר תמצא ידך לעשות בכוחך עשה, (קהלת ט) היינו לפי כוחך ולא יותר. (ראה בספר ח"ח על התורה בריש פ"י תרומה).

⁴⁴ הבאתי לעיל בדברי מרן הקה"י זצוק"ל אות ד'.

⁴⁵ ראה מה שהבאתי לעיל בדברי מרן הגר"ח"ק ובהערה שם.

וגם אם אדם נכשל לפעמים במזיד, הרי זה עולם התשובה שהתחדש ע"י בורא עולם בעצמו. כיון שהנביא אמר הנפש החוטאת היא תמות⁴⁶, ורק ה' אמר יעשה תשובה. רק אב עם בנו עושה כאלה עסקים, כיון שיש ביניהם קשר חזק מדי, והוא רוצה בתשובתו, וכמו שכתוב "בנים" אתם לה' אלוקיכם.

וכתב מרן הקה"י זצ"ל וז"ל:

ובאמת מי שהרבה פעמים מתגבר על יצרו,

אף שכמה פעמים נכשל,

מ"מ בטווח שסופו יתקן הכל בתשובה,

בזכות אותן פעמים שהתגבר מאד על יצרו, והדבר תלוי כפי הערך.

וראה עוד לעיל בדברי מרן הקה"י זצוק"ל.

וגם אם הגדיל לחטוא⁴⁷, מ"מ מצינו גמ' בעבודה זרה דף י"ז ע"א, שר' אלעזר בן דורדיא עשה דברים נוראים מאד מאד, וחזר בתשובה ויצתה בת קול ואמרה: ר"א בן דורדיא מזומן לחיי העולם הבא. בכה רבי ואמר: יש קונה עולמו בכמה שנים, ויש קונה עולמו בשעה אחת. ואמר רבי: לא דיין לבעלי תשובה שמקבלין אותן, אלא שקורין אותן "רבי". וזה רק מגודל אהבת ה' את עמו יותר מאב את בנו, ואף יותר ממה שהאדם אוהב את עצמו.

⁴⁶ איתא בירושלמי (מכות פ"ב) שאלו לחכמה, חוטא מהו עונשו, אמרו להם חטאים תרדף רעה. שאלו לנבואה חוטא מהו עונשו, אמרה להן הנפש החוטאת היא תמות. שאלו לקודשא בריך הוא חוטא מהו עונשו, אמר להן יעשו תשובה ויתכפר לו. היינו דכתיב על כן יורה חטאים בדרך יורה לחטאים דרך לעשות תשובה.

⁴⁷ ובכח"ג (שמתעסק יותר מדי בהו"ז) - זה מצריך טיפול מקצועי - ע"פ המלצת רב שמנין בזה. וראה מכתב מהגה"צ ר' שריה דבליצקי זצוק"ל בסי' עת לדרוש עמ' קי"א.

העתק מהספר צדיק כתמר יפרח בדברי מרן הגראי"ל שטינמן זצוק"ל

רבינו מרבה להביא מעשה זה: סיפר לי ר' נחמן גשייד שבא ראש ישיבה אחד לחזו"א להתאונן על תלמיד שעשה מעשה מגונה, מה לעשות עמו, סיפר לו החזו"א שלפניך היה כאן ראש ישיבה אחד ובכה לפני על הפגמים שעשה בצעירותו. ובתחלה לא הבין מה החזו"א השיב לו, אמר לו החזו"א במעשה זה השבתי לך תשובה.

סיפר אחד כשדיברתי פעם עם רבינו, על בחור שעשה מעשה מגונה מה לעשות עמו, השיב לי רבינו: דע לך אני יכול לומר לך על אנשים שהיום הם גדולים בתורה ויראה תלמידי חכמים ממש, ובצעירותם איזה עוונות ודברים מקולקלים התעסקו, שאתה תשתומם לשמוע!

ועי' בנפש החיים שער ד' פרק ל"א שכתב וז"ל:

וַיִּתְגַּלֶּה לְגַמְרִי, וַיִּתְפַּשֵּׁט כְּמֵאֵז, כִּן הָעוֹסֵק בְּתוֹרָה לְשִׁמְהָ, אִף אִם נִתְלַכְּלַךְ תַּחֲלָה בְּעוֹנוֹת וְחַטָּאִים עֲצוּמִים, וְנִטְבַּע מְאֹד בְּרַפֵּשׁ וְטִיט מְצוּלוֹת הָרַע ח"ו, עִם כָּל זֶה, עַל יְדֵי עֶסֶק הַתּוֹרָה, יֵהָא נָכוֹן לְבוֹ בְּטוֹת, שְׂוֹדָאֵי הַמְּאֹר שְׁבָה יִחְזִירוּ לְמוֹטָב, וְהַטּוֹב מִתְגַּבֵּר וְהוֹלֵךְ עַל הָרַע שָׁבוּ מְעֵט מְעֵט, עַד שֶׁלְּבָסוֹף בְּהִכָּרַח יִתְגַּבֵּר הַטּוֹב, וַיִּתְפַּשֵּׁט בְּכָלוֹ לְגַמְרִי, וְהוּא מִתְקַדֵּשׁ מִטְּמֵאָתוֹ, וּפְרָחָה טְהָרָה בְּכָלוֹ.

ועיין בספר שיחות עם הרב שלמה הופמן זצ"ל על מודעות והתמודדות שיעור 4 מה שכתב בזה (נמצא גם באוצר החכמה), ומה שהביא רבינו יונה באבות פ"ג. והביא שם מהתרגום אונקלוס בשמות (פרק ל"ד ז'), שה' סלח לדתיבין לאוריתיה, ולדלא תיבין לא מזכי.

עוד הביא "תרגום יהונתן" בקהלת (פ"י ד') שכתב: ארום פתגמי אורייתא [כיון שדברי תורה] אתבריאו אסו בעלמא [נבראו לרפואה בעולם] למשבק ולמנשי [לסלק ולהשכיח] מן קדם ה' חובין רברבין [מלפני ה' חובות גדולים].

וכתב הגר"א במשלי (כ"ג א'), על הפסוק בקהלת (י, ד): "אם רוח המושל תעלה עליך, מקומך אל תנח", שאם היצה"ר חוטף אותך ברשתו אשר טמן לרגליך, שעשית עבירה, מ"מ אתה לא תיפול ממדרגותיך, ואחוז דרכיך הטובים כמקדם, כי אח"כ תתרפא.

[ובגדרי תשובה - כדאי לעיין ב"כתר ראש" למרן הגר"ח מואלוז'ין זיע"א באותיות ק"ל קל"א. (מובא בסידור הגר"א)].

כתב הגאון ר' אלחנן וסרמן זצ"ל (בקובץ הערות עמ' 138)

שמעתי מפה קדוש מרנא רבינו בעל החפץ חיים זיע"א בזה"ל:
היצה"ר לא איכפת לו שיהודי יצום ויבכה ויתפלל כל היום,
ובלבד שלא ילמד. עכ"ל.

חזקה עליך שאתה דוחה את היצר עד כמה שתוכל. אך אם נכשלת אחרי מאבק גדול, אין לך אלא להתחזק בלימוד הגמרא, כי אין שום דבר מועיל ליצר זה, רק לימוד גמי ממושך. ומי יודע אם לא כל מגמת היצר - להפיל את האדם ליאוש ועצבות. לכן לכל הפחות את זה אל תיתן ליצר, אל תתיאש ואל תתעצב!. אגרות וכתבים להגר"ש וולבה זצוק"ל ח"ב רפ"א. א.ה. ועתה השטן בא כאילו מהצד החיובי, ורוצה להגדיל את העוון כדי לשבור את האדם. ומה דעת תורה?, ה' אמר לקין "למה נפלו פניך".

וידוע המשל שכתב החפץ חיים (בהקד' לשמירת הלשון).

משל לילדה שעמדה בשוק למכור ירקות, ופגע בה אדם אחד, והתחיל לחטוף מהסל, ונבהלה ולא ידעה שום עצה איך לעשות, עד שפיקח אחד אמר לה, על מה תמתניני?, עד שיחטוף כולו?, הנה הוא חוטף, חיטפי גם את, וכל מה שיעלה בידך יהיה שלך. וכתב שם: וכן הדבר בענין שמירת הלשון, אם היצר הרע נצחך ביום זה, אתה עמוד והתחזק נגדו למחר לנצחו. ואפי' אם ח"ו יקרה שינצחך עוד הפעם, אעפ"כ חזור והתחזק נגדו להלחם אתו, והבא ליטהר מסייעין אותו. עכ"ד. ומזה נלמד גם לעניננו.

וראה בשם עולם להח"ח ח"א פרק ט"ז מה שכתב בתו"ד בענין עצבות.

וראה מה שהבאתי להלן העתקה מהספר מעשה איש (על החזו"א) ומחשבת מוסר (מהרב שך) בענין כשלונות האדם.

ובאמת גם אין אדם שלא יכשל, וכמו שכתוב "אדם אין צדיק בארץ אשר יעשה טוב ולא יחטא", וזה חלק מהתהליך הנדרש מאתנו, להתמודד עם נפילות. אמנם מלאך אין לו נפילות!! אבל זה החיסרון שלו. הגר"ש וולבה זצ"ל אמר בשם חמיו ז"ל שלמלאך יש חסרון אחד! שהוא "אינו בן אדם". כי הקב"ה רוצה דוקא עבודת "בני אדם", שיש לנו יצה"ר, וקשיים, ולנו נתן את התורה, עיין גמ' שבת דף פ"ח ע"ב, בשעה שעלה משה למרום, אמרו מלאכי השרת וכו', קנאה יש ביניכם? יצר הרע יש

ביניכם? . וכאשר מתגברים על הכל אז אנו עושים נחת רוח גדולה לפניו ית'.

ואביתה תהילה,

מבשר ודם, מצל עובר, מדלי מעש, מחסרי שכל, מחורשי רשע, מכתומי שמץ, מסרוחי מעש, משבעי רוגז, מעדורי אמת, --- והיא תהלתך. (פיוט "אשר אימתך" מוסף

יו"כ)

"תורה תבלין"

"אמר להם הקב"ה לישראל, בני, בראתי יצר הרע ובראתי לו תורה תבלין".
(קידושין דף ל' ע"ב).

אין שום ספק שאם רק תתחזק בלימוד ותלמד היטב בשמחה ובסקידה, [בכל דרכי ההתמדה - בעיון בבקיאות בחזרה במוסר בהלכה, חידוש ותפילה על כולם], - ביום מן הימים יחופש העוון ואיננו, כי יגיעת התורה ומע"ט ביחד "משכחת עוון" - כלומר **ששוכחים לחטוא**. אגרות וכתבים להגר"ש וולבה זצוק"ל ח"ב אג' ר"פ רפ"א. עוד כתב שם: אין שום דבר מועיל ליצר זה, רק לימוד גמי ממושך.

ובעז"ה יגיעו שנים שיהיה הרבה יותר קל, והזמן כצל עובר – כמו עוף שפורח באויר וצילו עובר עימו (מדרש). וזה התמודדות של כשמונה שנים או פחות, ועם קצת סבלנות אפשר להגיע גבוה גבוה⁴⁸, ולפום צערא אגרא, ונאמן הוא בעל מלאכתך שישלם לך שכר פעולתך.

[נ"ב. בענין גיל הנשואין – עיי' בשמושה של תורה למרן הרב שך זצוק"ל ח"ב עמ' קמ"ח, ועיי' בס' גדולה שימושה עמ' תקנ"א דעת מרן הגר"ש אלישיב זצוק"ל ובס' יבקשו מפיהו על נישואין עמ' נ"ב, ועיי' בצדיק כתמר יפרח עמ' ש"ח ש"ט דעת מרן הגר"ש אלישיב זצוק"ל. **ושמעתי ממרן הגר"ש קרליץ זצוק"ל** לגבי זמן נישואין, שמי שלומד טוב - יכול להתגבר על יצרו ולאחר את הנשואין מעל גיל עשרים. (ועד מתי לאחר - יש לשאול שאלת חכם)].

⁴⁸ הקה"י אמר שאם מחלקים דבר גדול לכמה קטעים קטנים, אפשר להשיג אותו. והביא דוגמא כמו ללכת מבני ברק לירושלים, שהוא דבר גדול מדי, אמנם אם מחלקים את זה כל 50 מטר בנפרד, א"כ ללכת 50 מטר זה כלום, ואח"כ עוד 50 מטר זה ג"כ כלום, ואח"כ עוד 50 מטר זה גם כלום, וכך אפשר להגיע בדרך הזאת עד ירושלים.

אעתיק כמה קטעים בענין "כשלונות האדם"

מהספר מעשה איש (על מרן החזו"א זצ"ל⁴⁹), וממחשבת מוסר (שיחות מהרב שך זצ"ל).

הקובע הוא מי באופן כללי הכריע

מספר הג"ר אריה וינברג שליט"א: זכורני שאמרתי פעם למרן זצ"ל שבדבר מסויים נכשל אני לעתים, ואמר לי: גם מי שמנצח במלחמה, מפסיד באמצע המלחמה בהרבה קרבות, העיקר נקבע לפי הסוף – מי הכריע את האויב. כך גם האדם במלחמת היצר, הרבה פעמים האדם נכשל, והקובע הוא אם באופן כללי הכריע את יצרו הרע והולך בדרך טובים.

"לא מבקשים מאתנו להיות מלאכים"

מספר בעל המעשה: בבחרותי באתי אל החזו"א ברתת למחרת יום-כיפור אחד, ושאלתיו בחרדת קודש: אמש, בסוף תפילת נעילה היתה התרוממות רוח גדולה בישיבה, ליוונו את השכינה לרקיע השביעי באמירת שבע פעמים "ה' הוא האלוקים", קיבלנו עלינו "עול מלכות שמים" באמירת שמע ישראל וברוך שם וכו' בכל הכוח והכוונה, שמענו את התקיעה ומגרונו פרץ קול אדיר "לשנה הבאה בירושלים הבנויה". והנה רק סיימנו תפילתנו ועוד אנו נתונים בהשראה עליונה, כל אחד לפי כוחו ודרגתו, וכבר התייצב בעל התפילה לערבית והתחיל אומר בקול של ימות-החול "והוא

רחום יכפר עון ולא ישחית" ... מהו המעבר החד הזה? היתכן? רק לפני רגע היינו בבחינת מלאכים, והנה אנו כבר מלאים עוונות ומבקשים "והוא רחום יכפר עוון", ואם-כך הוא כי אז מה ערכו הסגולי של יום-הכפורים?...

האזין החזו"א לדברים והשיב חרישית: לא מבקשים מאתנו להיות מלאכים, כי משם הנפילה היא גדולה, עלינו רק לתקן במשהו ולהתייצב על דרך הטוב. אין בכוחנו לעשות לפתע את התפנית המיוחלת. מוטל עלינו בכל יום, ובפרט ביום-כפור, לקבל על עצמינו לשנות את דרכנו ולתקן במשהו את עצמנו, בחיפוש יומיומי לעשיית דבר טוב, וזה מה שנקרא: להתייצב על דרך הטוב. ליותר מכך אין מבקשים מאתנו!... (ראיתי בספר אחד).

⁴⁹ (ח"ד עמי קני"ז, וח"יה עמי קי"ח).

מרן הנרא"מ שך זצוק"ל:

"אסור שיהיה דיכאון, כי לעולם אינו אבוד, ויש להזהר בזה".

התשובה, ועל כן כחור אינו צריך להסתובב מכולכל, ואף אם הוא נחלש בלימוד יש לו לחזק את עצמו, אבל אסור שיהיה דיכאון, כי לעולם אינו אבוד, בכל זמן שהוא אין האדם אבוד, ותמיד עליו להיות מאושר. ויש להזהר בזה שלא יגרור אותו שום דיכאון, ולא לחשוב על כך שהוא נפל ונכשל, ולא לחשוב שהנה כבר אינני שוה שהרי נכשלתי, אלא לדעת שאינו כן. המחשבה צריכה להביא תמיד להתעלות, לדעת שאפשר להיות טוב יותר, ואם הוא נפל היום - מיד הוא יכול להתחזק. והדרך היחידה היא על ידי לימוד המוסר.

מחשבת מוסר עמוד מס 119 ב: שך, אלעזר מנחם מן בן עזריאל (5) {0} הודפס ע"י תכנת אוצר החכמה

מצאתי מכתב נפלא שכתב הגה"צ ר' שלום שבדרון זצ"ל בענין "פרומר יצה"ר", וזה נוגע גם לענינינו, ולכן העתקתיו כאן.

"גיוואלד!"

כמה צריכים להתפלל לה' שיצילנו מהיצה"ר בלבוש הזה,

הרי ה"פרומער יצה"ר" טועים וחושבים שהוא היצר הטוב".

"תאמין לי שכבר הצלתי הרבה בחורים משגעון ממשי!".

"העולם יודעים וצודקים כמה שהם אומרים, שצריך לברוח מפרומקייט

כמו שבורחים מאש!".

השמחה והליצנות

(תרגום חפשי מהמכתב הנ"ל בלה"ק)

יום א' פרשת יתרו תשכ"ח לפ"ק פעה"ק ירושת"ו

לכבוד ידידי ורב חביבי לנצח... נ"י

קבלתי מכתבך עכשיו ממש, ומיד שקראתי אותו חשבתי שאסור לי להתמהמה אפילו רגע אחד, מלענות על מכתבך, כי חוששני שזה נוגע לך לכל ימי חיך, ולדורי דורות אחרך.

תדע לך שאני משגיח בישיבה משך כעשרים ושבע שנים, וכמובן שאני כבר מנוסה ב"ה בבעיות של בחורים, ולכן הט אונך. מדרך העולם הוא בבחורים שבשנותך כשיושבים ועוסקים בתורה ומתפללים כראוי, מה עושה היצה"ר, הלא דבר זה לא שוה לו. הרי הוא מכניס לבחור פרומקייטן, ומתחיל לחשוש

קול התורה עמוד מס 31 מה: קובץ >> קבצים וכתבי עת, ספרי זכרון ויובל; << (2) {18} הודפס ע"י תכנת אוצר החכמה

שאינו יר"ש כמו שצריך, ושהוא עובר עבירות ר"ל, ובעיקר הוא מכניס בו צדדים שיש לו מחשבות זרות והרהורים רעים... בקיצור עד שהבחור נופל למרה שחורה ואז הוא נלכד לגמרי ברשתו.

גיוואלד גיוולאד! כמה צריכים להתפלל ולהתחנן לפני הקב"ה שיצילנו מהיצה"ר בלבוש הזה, כי הרי מן היצה"ר הרוצה להסית לחטוא כל אחד רוצה להפטר ממנו, ולשם כך עושים כל טצדקי וכל מה שצריכים, אבל מה"פרומער יצה"ר" הרי טועים וחושבים שהוא היצר טוב, ונהנים ממנו וממחשבותיו.

תאמיץ לי שכבר הצלתי ב"ה הרבה בחורים משגעון ממש שעמדו להשתגע ממחשבות כאלו, ואלו שלא הצלחתי אתם, הם היום במצב שהעולם קוראים להם משוגעים.

ע"כ תוציא מראשך את הפרומער יצה"ר, ותהי' בשמחה כמו שהיית עד עכשיו, ואדרכא תמשיך להיות בשמחה ביתר שאת, שזכית לישב ולעסוק ולהתייגע בתורה ולהתעלות במדרגותי מיום ליום. מה אתה חושב שהוא רצינות בעבודה? ללכת תמיד עם פניו כלפי מטה? ואח"כ נכנסים למרה שחורה ר"ל, הלכוף כאגמון ראשו וכו' (כלשון ההפטרה ביוה"כ), העולם יודעים וצודקים במה שהם אומרים, קול המון כקול שדי, שצריך לברוח מפרומקייט כמו שבורחים מאש!...

ומאידיך גיסא מה שאתה חושב שזה שאתה עליז ושמוח (וב"ה לכולכם יש מעלה נבחרה זאת), זה בכלל ליצנות, חלילה חס ושלום לא מיני' ולא מקצתי.

זה הוא הנקרא שמחה, וכידוע ששמחה מביאה את האדם לכל הטוב, וכדאיתא בשם האר"י הקדוש ז"ל שאמר לתלמידו רבי חיים וויטאל ז"ל שכל מדריגותיו והשגותיו שזכה להשיג היו מכח השמחה של מצוה שהיה לו. האם אין צריך להיות בשמחה בזמנינו שבחור זוכה לשבת באהלה של תורה. ואצל החסידים מוסיפים דהאר"י ז"ל זכה לכל מדריגותיו מכח שמחה, וגם לצאת מכל העבירות יכולים אך ורק בשמחה [ער"ש] כי בשמחה תצאו, האם זה ליצנות מתקריא.

ואומר לך פירושו של ליצנות מהו, אחד בפה ואחד בלב, כשהפה מדבר דבר אחד, והמוח חושב דבר אחר זהו ליצנות אמיתית. וראי' מפורשת לכך דכתיב גבי קרח מלמד שעסק בליצנות כל הלילה. ויש להתבונן היכן מצינו בדבריו סרך של ליצנות. אלא התירוץ כמו שכתבנו, שקרח הביא ראיות כי כל העדה כולם קדושים וכו' וממילא אין צריכים מנהיגים, כולם מנהיגים. בקיצור הוא רצה קומוניזם ברוחניות (שכולם שוים). אבל מה חשב בסתר לבו, שהוא יהיה המנהיג והכהן גדול. זהו הליצנות האמיתית שמדברים בפה, ובלב מחשבים בדיוק ההיפוך.

אכן אתה יקירי חביבי! תהי' בשמחה, ורק בשמחה, תלמוד בשמחה, תתפלל בשמחה, ותאכל ותישן בשמחה, והקב"ה יתן שנהי' תמיד בשמחה.

שלו

שמח תהיה

עוד העתק מדברי מרן הגרי"ס זצוק"ל

מכתב כבודו מחנוכה הגיעני, על הידוע, כבר לתת לכ, כי לזה היסוד היסח הדעת. בענין תשובת המשקל, אין לי ידיעה, מוזיק לבריאות ברור החלש הלזה, ויוכל חלילה לבוא לבטול תורה, אשר הוא העיקר. הטוב שיחזיק במידת סבלנות להיות מעביר על מדותיו הרבה כו'. יחזיק בלימוד אבל לא בהפלגה נגד הבריאות. ידידו דו"ש

ישראל מסלאנט

בקצרה הנני לעורר כי לפי קוצר ידיעתנו בגדר שלוחי מצוה כו' ושכיה היזקא כו', אין בידינו להעמים על סיגוף הגוף אכילה וכו', והיסוד לפנינו סיגופי המדות, להיות למרכה מהנעלכים וממעבירי על מדותיו בריחת הכבוד וכו' ועמל לימוד התורה על כולם.

מכתבי מרן הקה"י זצוק"ל (הועתק מאוצר החכמה).

מכתבך קבלתי והנני משתתף בצערך ומקוה שהשי"ת יעזורך במשך הזמן להנצל מחטאות נעורים ר"ל במה שנוגע על העבר אין לחשוב לע"ע כלל, ועיקר העיקרים הוא לעסוק בתורה, תורת אלקים קל חי צורינו יוצרינו יתב"ש, ולעסוק בתורה ביגיעה להבין היטב כל פרטים ופרטי פרטים מהסוגיא, לעסוק בתורה למרות שיהא קשה מאוד, ושלא לבטל זמן, רק לעסוק בתורה עם חבר ולדבר ולשנן בפיו היטב כל דברי הגמרא, וסכרת רש"י ז"ל, וסכרת התוס' וכשתדע היטב את הסוגיא תחזור עלי' ארבע פעמים, ואח"כ תלמוד הלאה כסדר הזה אל תאמר הן אני מטומטם והתורה לא תדבק בגוף מגושם כמוני, חלילה וחלילה לומר כן, כל מלה, כל סברא של התורה הוא קודש קדשים, הוא דעת ורצון השי"ת, וכשהוא נחקק במוח האדם, מתקדש האדם בקדושת התורה לאין שיעור, גופו וראשו נעשה כקדושת ספר תורה, וקדושת התורה תצילך סוף סוף מעבירה ומהרהורי עבירה בעזרת השי"ת.

אל תשגיח במה שהלמוד עולה בקושי אדרבא כל עיקר הקדושה הוא ע"י תורה שבא ביגיעה ובצער, ואחז"ל יפה אחד בצער ממאה שלא בצער, לימוד התורה לשם שמים לפי שהוא תורה של הקב"ה, הוא התיקון היותר גדול לכל חטאי העבר וכפרט הלימוד שבא ביגיעה ובהתאמצות זה מכפר בעולה וכקרבן ומתקן ביגיעת התורה כל מה שפגם ר"ל בחטאות נעורים ה' ישמרנו.

גם במה שנוגע על להבא אין ביד אדם צעיר [היינו בלתי נשוי] שום עצה רק לעסוק בתורה לש"ש ולהתפלל להשי"ת שיצילהו

מהחטא ברוב רחמיו, ותפלה מועלת הרבה כשהוא בלב שלם, אך אל תקוה שביום יומים תנצל מחטא המושרש, אבל בהמשך הזמן אם רק תתמיד בלימוד תורה בעיון כפי יכלתך ובדיכוק חבר טוב בלא ביטול זמן לבטלה, הנה במשך הזמן תראה איך משתכך יצרך הולך ודועך ובעה"י תצליח הן בתורה הן בשמירת התורה.

ועיקר גדול מאוד הוא שלא להיות מיואש ח"ו כי צריכין תמיד לקוות להשי"ת שיעזר לו והיד ה' תקצר חו"ש ואחז"ל הבא לטהר מסייעין אותו.

עוד עיקר גדול שלא להיות עצב ולא לחשוב אודות העבר כלל עד אחר נשואין שאז יש ליתן לב לתקן העבר.

ואחז"ל הבא לטהר מסייעין אותו, ולא תהי' עצב רק שמח במה שהצלחת לעבוד את ה' הכוב"ה כי העצבות גורם לחטאים ח"ו, והשי"ת יהא בעזרך.

ב. הספרים הקדושים מתוך כוונה לעצור בעד החוטא כתבו בבניאור עצום איך שע"י חטא זה נחטפים ר"ל זכויותיו [היינו כנ"ל לא עצם זכויותיו אלא ההשפעה כנ"ל] וקיצרו לכאר צד השני דהיינו אע"פ שכמה פעמים נכשל ר"ל מ"מ אם לעומת זה הרבה פעמים מנצה ומתגבר על התאוה או באותו פעם שמתגבר על התאוה הכוערת בו באופן נורא הרי הוא ממשיך אור הקדושה על עצמו ועל העולמות באופן קדוש מאד מאד, וחלק גדול מאד מהניצוצות הקדושות [מה שנחטף השפע להס"א] הרי הוא מוציאם ומחזירם לקדושה ואין לשער גודל רוממות קדושת זה האדם הכובש תאוותו בזמן תוקפו והוא או בכחינת יוסף הצדיק. והכלל אדם שיש לו מלחמת היצר ופעמים מנצה ופעמים נכשל ר"ל הרי כמו שהחטא נורא ואיום, לעומתו [ע"י שמנצה הרבה פעמים] זכותו הוא נורא ואיום מאד ויזכה ע"ז לתקן בחייו את מה שפגם ולהחזיר לצד הקדושה כל הניצוצות הקדושות שנעשקו ע"י עוונותיו ר"ל.

ג. עיקר התיקון לחטא זה הוא התורה ובפרט יגיעת התורה היינו כשלומד גם בשעה שאין לו תענוג מהלימוד ולומד רק משום שכן צוה השי"ת כגון שחוזר הסוגיא הרבה פעמים או שמייגע מוחו להבין היטב ד"ת.

הכלל מי שמייגע בתורה לש"ש, ודאי שסוף סוף יזכה לתקן את אשר קלקל ולהתגבר על יצרו וגם תזכור בשעת תוקף התאוה גודל הזכות הנורא נוראות אשר [[אפשר]] להשיג ע"י התגברות התאוה הזאת...

גם צריך לדעת כי בהתגברו ועומד בנסיון מתקדש ¹²³⁴⁵⁶⁷ש"ש מאוד וזכותו נורא ועצום, וגם בעוה"ז יראה נועם ברוב הימים, כי כל ההנאות שהאדם נמנע מהם מפני כבוד שמים משתלם לו ממקום אחר בהיתר בהמשך הזמן, מתוך הנסיון ידוע כי ככל אשר יתגבר על טבעו יקל לו יותר באופן שבמשך הזמן כמעט ולא יהי' לו נסיונות.

באופן טבעי העצה המועילה ביותר הוא היסח הדעת מהרהור בענינים אלו, אלא שא"א בשום [[אופן]] להסיח דעתו ממה שמטעו מושך להרהר ולצייר, אא"כ יהא דעתו ומחשבתו מעוניינת מאוד בענינים אחרים ולזאת כששקוע ראשו ורובו בהתעמקות התורה בש"ס ופוסקים ראשונים ואחרונים ממילא לא יעלו על מחשבתו הרהורים בישיין וזהו עצה טבעית וגם רוחנית כי קדושת התורה משמרתו.

ע"ד עון הידוע ר"ל מבואר בזה"ק שאין שום תקנה רק אחת היא תקנתו לעסוק בתורה. כן כתוב בשאילתות בשם הגר"ח ז"ל מולוזין והעיקר הוא היגיעה להבין היטב היטב ולחזור כמה פעמים אע"פ שלפי שעה אינו מרגיש נעימות בזה ונבאמת סוף סוף ירגיש נעימות גם בהחזרה כמה פעמים כי כל פעם נעשה הדבר בהיר יותר ויותר. ומי שעובר עליו ח"ו איזו שנים במצב שאינו יכול להתעמק

בתורה ח"ו נראה שצריך להשתדך ואז אח"כ יהי לימודו בטהרה ושינוי המצב מביא כ"פ לשינוי הגברא.

מה שאדם בא לידי טומאה בלא הרהור, אין בזה שום עון כלל, כי זה נקרא לאונסו, רק צריך לטבול בבוקר.

ודאי וכודאי צריך להזהר עד כמה שאפשר מהסתכלות בנשים ומכל דבר המביא לידי הרהור, ומה שיבא ח"ו לידי טומאה אחר הזהירות אין בזה עון.

חלילה להתענות מי שראה קרי ח"ו, כי באמת לאונסו אין זה חטא כלל, ואפי' כשאינו לאונסו לא זו הדרך לתקן ע"י תעניתים המחלישים את הגוף, ועיקר התיקון הוא ע"י עסק התורה כמבואר בזה"ק.

וכש"כ כשהוא באונם שאין זה חטא, כי ע"פ הטבע כך הוא ולא בפשיעות האדם אבל טבילה ראוי מאוד לעשות אם אפשר וזה מוסיף קדושה הרבה להאדם, אבל אינו חיוב גמור, ובמקום שאינו יכול הרי אינו יכול ואונם רחמנא פטרי'.

ועל להבא איני יודע שום עצה מלבד חיזוק היראת שמים. ועוד פרט צריך לדעת כי הספרים הקדושים האריכו מאוד בגודל החטא הזה והפגם שהוא פוגם וכו' אבל קצרו מאוד לבאר את הצד השני שבזמן שהאדם הוא בתוקף תאוותו ומתגבר עליו [לפי שהתורה אוסרת] אז ממשיך עליו אור קדושה נורא ואיום שאין לשער והוא במדרגת יוסף הצדיק שקידש ש"ש בסתר ובאמת מי שהרבה פעמים מתגבר על יצרו שאף שכ"פ נכשל מ"מ בטוח שסופו יתקן הכל בתשובה בזכות אותן פעמים שהתגבר מאוד על יצרו, והדבר תלוי כפי הערך וקצרותי.

וצריך לדעת כי בכל פעם שעומד בנסיון מקיל עי"ז את הנסיון על להבא כי כן טבעה של מדה זו דמרעיבו שבע כמשאחז"ל סנהדרין דק"ז ובמשך הזמן כמעט שלא ירגיש שום נסיון מכל זה והוא בדוק ומנוסה.

צריכים לדעת כי העוה"ז הוא רק פרוודור על איזו עשרות שנים ואח"כ הנפש תשוב למקור מהצבתה, ואז כל משהו עבודת הבורא וכש"כ מה שעלה לו ביגיעה וצער, הוא רכוש עצום ונורא ומאזמה לא ישא מהעוה"ז לעוה"ב זולת עבודת הבורא יתברך שמו וכמו ששנינו בפרק שנו חכמים שאין מלוין לו לאדם כו'.

וצריך לקבוע בלב כי כל העוה"ז אינו אלא פרוודור לשכעים שנה, בזמן שעיקר דירתו וחיייו של רבוא רבבות שנים לאין שיעור, הוא חיי העוה"ב, ואיך יתכן להחליף חיי נצח על הנאה טמאה של רגע אשר יודע בכירור שאח"כ תנקרתו החרטה מאוד.

תדע שזהו דרכי היצר לבמל אותך מתורה כי בזמנינו המסגף גופו אי אפשר שלא יזיק ללימוד התורה שלו ושעה אחת של לימוד חביב אצל הקב"ה יותר מאלף תענית, וכבר מבואר בספרים הקדושים דת"ח אסור להתענות, והוא מבואר בגמ' תענית די"א ע"ב א"ר ששת האי בר בי רב דיתיב בתעניתא כו' ע"ש.

ומה שמצאנו בחז"ל וקצת בפוסקים שהיו ת"ח מתענים זהו כשהיו בריאים חזקים וידעו בכירור שלא יזיק להם כלל, אבל בזמנינו ברור שהתענית מזיק ללימוד תורה ואסור.

מי שרוצה לסגף עצמו לשם כפרת עונות, ילמוד בחזרה על דבר שכבר הוא יודע היטב דללימוד זה אין לו חשק והוי לימוד הזה לש"ש ממש והוי ג"כ סיגוף, ובכל אופן לא סיגופים אחרים ח"ו גם בענין הלימוד צריך שיהי' במדה לא באופן שאינו לפי כוחו.

ונעשה כאיש מגושם אשר לא ירגיש על ענינים רוחניים אבל יראת העונש כשקבוע בלבו שענש יענש ויהי' לו צרות גדולות ונוראות מחמת העון אם בעוה"ז אם בעוה"ב אם בגלגול שני מ"מ הוא עצמו מקבל עונש רע ומר על כל דבר פשע, ידיעה זו בכוחה לעצור גם בהתגברות התאוה שאז הוא כגדר איש מגושם דמ"מ גם איש פשוט מאוד מפחד מצרות נוראות ומכאובים רבים...

והנה העתקה מהספר אורחות רבינו הקה"י ח"ה עמ' קע"ו :

סז. כשהייתי מנהל רוחני בישיבת "תפארת ציון", הישיבה לצעירים של מרן החזו"א זצוק"ל, חסידי ברסלב הביאו לצעירים חומר בעניני קדושה ועשרה פרקי תהלים, ספרתי על כך למו"ר (שליט"א) זצוק"ל. מו"ר אמר לי מיד להוציא את זה מהישיבה, ושהבחורים לא יסתכלו ולא יקראו כלל בענינים אלה של קדושה, ולא יאמרו את העשרה פרקים, כי כל זה אצל בחורים רק יגרה ח"ו, בחורים לא יעסקו בענינים אלה כלל, רק בלימוד התורה הק' והיא מגנא ומצלא, ומאד הזהיר מו"ר שבחורים לא יעסקו בעניני קדושה.

וראיתי להעתיק מה שראיתי מביאים את הרמח"ל שכתב

בזה"ל:

הנה הדרך המובחר לקנות את הפרישות הוא שישתכל האדם בגריעות תענוגות העוה"ז ופחיתותם מצד עצמם והרעות הגדולות שקרובות להולד מהם. כי הנה מה שמטה הטבע אל התענוגות האלה עד שיצטרך כ"כ כח ותחבולות להפרישו מהם הוא פיתוי העיניים הנפתים במראה הדברים אשר הוא טוב וערב לכאורה, והוא הפיתוי שגרם לחטא הראשון שיעשה, כעדות הכתוב (בראשית ג') ותרא האשה כי טוב העץ למאכל וכי תאוה הוא לעיניים וגוי ותקח מפריו ותאכל.

אבל כשיתברר אל האדם היות הטוב ההוא כוזב לגמרי מדומה, ובלי שום התמדה נכונה, והרע בו אמתי או קרוב להולד ממנו באמת, ודאי שימאס בו ולא ירצה הוא כלל, ע"כ זהו כל הלימוד שצריך שילמד האדם את שכלו להכיר בחולשת התענוגים האלה ושקרים עד שמאליו ימאס **בם ולא יקשה בעיניו לשלחם מאתו...** כל ההנאות שבעולם... אלו יתבונן בהם יראה שאפילו הטוב המדומה שבהם איננו אלא לזמן מועט... ולא יתפתה מפיתויי ההנאות הכוזבות כלל, **אז ימאס בהן** וידע שאין לו לקחת מן העולם אלא ההכרחי וכמו שכתבתי, עכ"ל.

הרי ביאר לן הרמח"ל, שנטיית הטבע לתענוגים האסורים נובע ממראה העיניים הנפתים במראה הדברים שטובים וערבים לכאורה, והעצה לבטל זאת היא ע"י התבוננות בפחיתות אותם תענוגים אסורים עד שיבוא להכיר בחולשתם ושקרים ויגיע למצב שמאליו ימאס בהם לגמרי, וממילא לא יתפתו העיניים אחר מראות דברים אסורים וכנ"ל.

ונרחיב קצת את היריעה בהבנת הדברים.

הנה חז"ל הפליגו הרבה בשבחו של יוסף הצדיק שעמד בנסיון, כבש את יצרו ולא נכשל באשת פוטיפר. ואמרו בגמ' יומא (דף ל"ה ע"ב) שאומרים לרשע בשעת הדין "כלום נאה היית מיוסף" ומשמע מהגמ' שם שתאותו ונסיונו של יוסף היה יותר גדול מתאותם ונסיונם של כל הרשעים שהיו מימות עולם. וכן יעויין במדרש ב"ר פ"ז, ו' "מטרונא שאלה את ר' יוסי, אמרה לו אפשר יוסף בן שבע עשרה שנה היה עומד בכל חומאו והיה עושה הדבר הזה". היא התפלאה ע"ז כיצד יתכן הדבר הזה. ובאמת צריכים להבין באיזו תחבולה נפלאה השתמש יוסף כדי לנצח את יצרו וכיצד הצליח לכבוש את יצרו ולמנוע אי"ע מן החטא בכזו גבורת נפש אדירה. וביאר את הענין הגאון ר' אלתר חנוך הענאך לייבאוויטש שליט"א ראש ישיבת חפץ חיים בארה"ב, דהנה אמרו בגמ' סוטה דף מ"ג. על יוסף הצדיק "שפטפט

ביצרו" ופירש רש"י, שפיטפט, זילזל וכבש אותו ולא חשבו, ע"כ. והביאור הוא, לא שיוסף נלחם לכבוש את יצרו, ולמרות תשוקתו העצומה לחטוא הכריח א"ע בכל הכוחות לעשות נגד תשוקתו הזאת, אלא הפירוש הוא, שיוסף זלזל ביצרו "ולא חשבו" לגמרי, כלומר הוא עמל על עצמו לבטל את דחיפת היצר הרע. כי הרי כל עצם מהותה של התאוה אינו אלא הדמיון הכוזב, דבעיצומו של דבר כמעט שאין שום הנאה ממעשה העבירה עצמו, אלא היצר הרע משתמש בכח הדמיון להטעות את האדם להחשיב ולחשב את התאוה וכדכתב ה"ספורנו" (בראשית ג', א') שהבאנו את דבריו כמה פעמים בספרינו זה, ובכן, יוסף עבד על עצמו להבין ולהרגיש שהתאוה - מהותה אך שקר וכח הדמיון ואין שום הנאה מיוחדת לחטוא עם אדונתו, וכמו שאמרו ז"ל "אשה מלאה צואה ופיה מלא דם והכל רצין אחריה" (שבת דף קנ"ה) ועיי"ז מנע את עצמו מן החטא.

ויסוד הענין בזה הוא, כמבואר בספרי רבותינו, שלמרות כחו העצום של יצה"ר מחד גיסא וחלישות השכל בכחו הקלוש מאידך גיסא, עם כל זה כל כחו של היצר יסודו בנוי על שקר והעדר, ועיקר הצלחתו הוא בפיתוח הדמיונות הכוזבים בסופו של דבר, ולמעשה קל מאוד שהשכל יתגבר על יצרו להאבידו, וזאת אם ירגיש את חולשתו של היצה"ר ויתחזק במדת האמת, להאיר את אור שכלו בבהירות אור האמת על פני השקר שמדמיין היצה"ר לאדם, וממילא יזכה להתגבר עליו בקלות נפלאה ולהכניעו.

(יעוין בספרו "חידושי הלב" ח"א עמ' קמ"ז - ח')

כך נהג יוסף בעצמו, וזו גם עצה נפלאה לנו לזכות לשמירת העינים, שכאשר האדם יחדיר לעצמו שאין בתאוה זו ולא כלום, ממילא לא ירצה להסתכל ולהביט בכל אשר תאוה נפשו בגירווי תאוות חולניות שכאלו, שמקורם בחימודי הדמיון הגדול שמלבה היצר באדם.

והגה"ק בעל "שפת אמת" כתב במלים ספורות את עצה זו בפירושו לתורה על הפסוק בפי' כי תצא "ולא יראה בך ערות דבר" וגו' וז"ל שם - ולא יראה בך וכו' חז"ל פירשו לא יראה לך בטל בלבך וכו'. וכן י"ל כשלא יראה בך בעצמך, שלא יהיה חשוב בעיני האדם וכשנמאס בעיניו נתבטל כנ"ל, עכ"ל, והן הן הדברים שנתבארו לעיל, שהעצה היא לבטל ולהמאס את התאוה הזו בעיני עצמו וממילא לא יתפתה להסתכל. (והעירני לדברי השפ"א, הגאון ר' אליהו מן שליט"א)

* הערה: ושמעתי באומרים לי, שהדברים מתבארים להדיא בפרשה ערוכה בתורה. שהנה בדין אשת יפת תואר, כשאדם בתוך המלחמה רואה בעיניו אשת יפת תואר ותיכף חושק בה, כאמור דעין רואה ולב חומד, הרי מצוה עליו התוה"ק לעשות פעולות שלכולן מטרה אחת - שתתגנה ותמאס עליו, וכדכתיב "והבאת אל תוך ביתך וגלחה את ראשה ועשתה את צפרניה והסירה שמלת שביה מעליה וישבה בביתך ובכתה" וגו', וכתב רש"י: ועשתה את צפרניה, כדי שתתנוול. וישבה בביתך, בבית שמשתמש בו נכנס ונתקל בה יוצא ונתקל בה, רואה בבכייתה רואה בנוולה כדי שתתגנה עליו, ע"כ. וה"אבן עזרא" כתב- וגלחה את ראשה, י"א שמא בעבור שעה חשק בה על כן תגלח, ועשתה את צפרניה, תגדל כדי להיותה מאוסה בעיניו. והסירה את שמלת שביה, שמא בעבור יופי מלבושה חשק בה, ובכתה, כדי להסיר שמחתו בה, ע"כ. והיינו, רואים שהתורה נותנת לו את הדרך להנצל מפיתויי יצה"ר רק ע"י פעולות שיסירו ממנו את חשקו בה במעשים כאלו שתתגנה ותתנוול ותמאס עליו פרט אחרי פרט וכנ"ל. א"כ סללה לנו בזה התוה"ק את הדרך להנצל מיצה"ר זה - להמאיס ולבטל את התאוה מהאשה האסורה עלינו ועי"כ לא ניתן מקום ליצה"ר לפתותינו ליתן מבטינו ודעתנו על מה שאסור להסתכל ולהרהר, וכנ"ל.

להוציא מלצ היקרים ההרגשה כאילו העצבות שייכת
 לעצודת השם, ^{אשר} חס על חטאים חס על קולר
 היד צעזודה. אך יקרים חלה חנים יודעים כי העצבות
 שלהם נוצעת עדיין מיסוד העפר וכצדות הגוף –
 והנעד הראשון צעזודה צריך להיות להתרומם מעל
 לכצדות זו! (ומה שנמצא בצפרי מוסר על הדאגה
 מפחדו והאנחה מקולר היד צעזודה – לא צמי שמוטל
 עוד תחת יסוד העפר מדובר, ודאגה ופחד חלה חנים
 כלל סחירה לשמחה צמורה ודו"ק).

(עלי שור, ח"ב עמי של)

כתוב בזוהר (ח"ב קס"ה) דבמקום עצבות אין השריית רוח הקודש, ושם ינוח
 סטרא מסאבא! [=צד הטומאה].

כתב הגאון ר' אלחנן וסרמן זצוק"ל (בקובץ הערות עמ' 138)
שמעתי מפה קדוש מרנא רבינו בעל החפץ חיים זיע"א
בזה"ל:
היצה"ר לא איכפת לו שיהודי יצום ויבכה
ויתפלל כל היום,
ובלבד שלא ילמד. עכ"ל.

אם הקונטרס הזה עזר לך, מובן שיש עוד כמה שזה יעזור להם,
א"כ יש ענין גדול להפיץ את הקונטרס,
לכן אחרי שאתה מכיר את הצורך שבדבר,
אנא תצלם עותק אחד, ותניחנו בביהכ"נ או בשיבה,
וכך תעזור לעוד כמה יהודים שמתקשים.

ניתן להשיג אצל המפיץ 0527685213

להערות נא לפנות למייל: U914000@gmail.com